

ХАЬИАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУХУН ХАЬИАТА

НЬУРБА ОГНИ-НЬУРБЫ

12+

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улуунун "Ньурба" ("Огни Ньурбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

– Улуу Кыайы 77 сыла –

Ньурбаҕа волонтердар 600 георгиевской лиэнтэни түгэттилер

Үгэс курдук, Улуу Кыайы күнүн иннинэ дойдунан "Георгиевской лиэнтэлэр" аахсыа саҕаланна. Ыам ыйын 6 к. Ньурба к. улуусаларыгар, болуоссатарыгар, тэрилтэлэргэ уонна уопастыбаннай миэстэлэргэ волонтердар дьонго 600 георгиевской лиэнтэни түгэттилер.

"Георгиевской лиэнтэ" ыар сүтүгүнэн биһиэхэ анаан Улуу Кыайыны аҕалыт биһиги бэтэрээннэрбит үйэлэр тухары өлбөөдүйбэт хорсун быһыыларын дьонго санатар, бу норуот киэн туттуугун уонна биһиги дойдубут геройдуу урукку олобун туһунан өйдөбүннүгүн ытык бэлиэтинэн буолар. Көлүөттөн көлүөнөбү биһиги бу өйдөбүннүгү тиэрдэн иһиэх кэрингээхпит", - диэн бэлиэтиллэр волонтердар.

Санаттахха, "Георгиевской лиэнтэлэр" аахсыа 2005 сылтан ытыллар, аан бастаан Улуу Кыайы 60 сылын көрсө саҕаламмыта. Чуолаан бүгүн, аан дойдуга Арасыйыа утарсааччылар историяны токурутан хаттаан суруйа сатыыр, фашизмы кыайыга биһиги дойдубут сүгүн оролуон намтата сатыыр кэмнэригэр бу аахсыа олус улахан суолталаах.

Ньурба үрдүгэр Кыайы былааҕа кытыаста тэлээрдэ

Ыам ыйын 8 к. Ньурба улуунун дьаһалтатын иннингэр Кыайы Знамятын көтөбүү үөрүүлүк сизэр-туома ытыгына. Мустубут дьону Улуу Кыайы 77-с сылынан эбэрдэлээн, улуу баһылыга Алексей Иннокентьев, улуус Сүбэтин бэрэссэдээтэл Сергей Евсеев, Ньурба к. баһылыга Александр Иванов, улуустаабы Ытык Сүбэ бэрэссэдээтэл Николай Николаев уонна ыччат аатыттан улуустаабы ыччат бэлиэтикэтин управлениетын исписэлиһэ Айсен Пахомов эттилэр.

Улуус дьаһалтатын дьэтин үрдүгэр Улуу Кыайы былааҕа өрөгөйдөөхтүк күөрэйдэ. 1-кы Белорусской фронт 3-с охсуулаах аармыйатын 79-с стрелковой куорпуһун Кутузов 2-с иэтиппэннээх уордынаах 150-с Идрицкэй дивизиятын Кыһыл былааҕын албан аатырбыт буйуннар Алексей Берест, Миха-

ил Егоров уонна Мелитон Кантария 1945 с. ыам ыйын 1 к. ыйаабытара. Үөрүүлээх тэрээһини байыаннай таҕастаах үрдүкү кылаас оҕолорун холуонналарын параада кизэрттэ.

Сэбиэскэй Сойуус Дьоруойа Н.П.Кудряшов бүүһүгэр венюк уурулунна

Улуу Кыайы 77-с сылын биэр бэлиэ тэрээһининэн биэр дойдулаахтарбыт, Сэбиэскэй Сойуус Дьоруойдара Николай Чусовской уонна Николай Кудряшов пааматынныктарыгар венюк уурута буолла.

Быйыл төрөөбүтэ 100 сылын туолар Николай Петрович Кудряшовка аналлаах тэрээһингэ улуус баһылыга Алексей Иннокентьев, улуус Сүбэтин бэрэссэдээтэл Сергей Евсеев, улуус баһылыгы социальнай боппуруостарга солбуйааччыта Анна Уларова, Ньурба к. баһылыгы солбуйааччыта Мария Куличкина, улуустаабы Ытык Сүбэ бэрэссэдээтэл Николай Николаев, Ньурба-таабы аэропорт салайааччылар уонна үлэтигэрэ, улуус тэрилтэлэрин салайааччылар, Ньурба к. 2 №-дээх орто оскуолатын үөрэнээччилэрэ у.д.а. кытыннылар.

Аҕа дойдуну Улуу сэриитигэр уһулуччу хорсун быһыны онорон дойдуну саамай үрдүк наҕараадатын ылбыт, кэлин Ньурбатаабы аэропорка үлэлээбит, көмүс унуоҕа Ньурбаҕа хараллан сытар Николай Кудряшов туһунан дьон сүрбэр-дуһатыгар тийэр долгугуулаах эбэрдэ-махтал истин тыллара этилиннилэр. Николай Петрович бүүһүгэр венюктар, сибэккилэр уурулуннар. Ыам ыйын 8 күнүгүн күнүсү тэрээһиннэргэ тыаллаах-тымныы да буоллар, болдообут курдук самыыр астан-тохтоон, тупсан биэрдэ.

Ньурбаҕа – "Өйдөбүннүк чүмэчитэ" аахсыа

Ыам ыйын 8 к. кизэ 20 ч. "Өйдөбүннүк чүмэчитэ" аахсыа Ньурба к. Кыайыны болуоссатыгар элбэх киһини түмтэ. Мустубут дьон киһи-аймах историятыгар хаһан да буолбатах элбэх хаан тохтуулаах, үгэс сиэри-тибэлээх сэриигэ адырҕа өстөөбү саһнарар Улуу Кыайыны аҕалыт, Ийэ дойдубуттар

өр сылар тухары эйэлээх халлааны хаачыйыт буйуттар сырдык ааттарын кэриэстээтилэр. Ньурбатаабы драмтеатр артыыстарын театризованнай көрдөрүүтэ дьон сүрбэтин улаханлык долгута. Бу кизэ сүүһүнэн Ньурба улуунун олохтоохторун патриотуу биэр өйгө-санааҕа сомоҕолоото. Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат!

Ньурбаҕа – Улуу Кыайы Күнэ

Төһө даҕаны ыам ыйын 9 к. ураты тымныы уонна тыаллаах кураас күн буоллар, Улуу Кыайы бырааһынныктык өрөгөйдөөхтүк бэлиэтэнэ. Ньурба к. Степан Васильев уул. устун Улуу Кыайыны аҕалыт чүгэс дьоннорун хаартыскаларын өрө түппүт элбэх дьонноох "Өлбөт үйэлээх полка" сэлэни хаамта. Быйылгы параад уратытынан "служебнай ыттар" кытыллара буолла.

Кыайы болуоссатыгар сэриигэ охтубут буйуннары кэриэстээн чуумпуру мүнүүтэтэ биллэрилиннэ, салот ытылына. Бырааһынныктыктык параад, Буйун пааматынныктар венюк уурута, үөрүүлээх миитин тэрилиннэ, Ньурба к. "Кыталык" КД үлэтигэрин күстэринэн "Тыылга тыын былдыаһыгар" театризованнай көрдөрүү ытылына. Полевой куукуна үлэлээтэ, Олонхо дьэтин таһыгар аты-кутуу, оонньуу тэрилиннэ.

Күн иккис анарыгар улуус баһылыгы бириинигэр сүүрүүгэ эстафета ытылына. Кыра кылаастарга Антоновка оскуолата - бастагы, Ньурба 3 №-дээх оскуолата - иккис уонна Ньурба 1 №-дээх оскуолата үгэс миэстэҕэ табыстылар. Улахан кылаастарга Ньурбатаабы техлицей кыайылаах табыста, Ньурба 1 №-дээх оскуолата - иккис, Антоновка орто оскуолата үгэс миэстэлэннилэр. Тэрилтэлэргэ Ньурбатаабы ДЮСШ хамаандата бастаата, улуус дьаһалтата - иккис уонна Октябрьскай нэһилиэк үгэс миэстэлэннилэр. Кыайылаахтарга 30 тыһ. солк., 2-с миэстэҕэ - 20 тыһ. солк. уонна 3-с миэстэҕэ 10 тыһ. солк. суумалаах сэртификэттэр туттарылынылар.

Өбөлгө уонна улахан дьонго Ньурба к. баһылыгы "Хас бириди киһи - чөмпүйүөн" эстафета ытылына, кыайылаахтарга эмиэ наҕараадалар туттарылынылар. Ньурба к. баһылыгы анал бириинэ - скоростной бэлиэтигэ ийэтин кытта сүүрбүт

Кадыров Эриккэ тигистэ. Бу күн улахан дьонго эстафетаҕа кыайылаах тахсыбыт, доруобуйаларынан хааччахтаах спортсменнарга өрөспүүбүлүкэ чөмпүйүөнэ Прокопий Андреевка спорт маастарыгар кандидат дастабырыаннаҕа туттарылына.

Бырааһыннык чэрчитинэн Саха АССР үбүлүүдээх 100 сылыгар аналлаах "Кыайы оһуохайа" күрэх, "100 ыччат - 100 сылы көрсө" ыччат оһуохайа, бырааһынныктыктык кэнсиэрт уонна салот ытылынылар.

Махталын тиэрдэр

Улуустаабы тэрийэр хамыһыа уонна улуус дьаһалтата ыам ыйын 6-9 кк. Улуу Кыайы Күнүн бэлиэтээһингэ аналлаах бырааһынныктыктык бары тэрээһиннэри тэрийэн ытарга көхтөөх кыттыыларын иһин улуустаабы хамыһыа бары чилиэннэригэр махталын тиэрдэр: улуустаабы бэтэрээннэр Сэбиэттэригэр, улуустаабы Ытык Сүбэҕэ, ыччат бэлиэтикэтин управлениетыгар, улуустаабы үөрэх управлениетыгар, Ньурба к., Антоновка сэлэиннэтин оскуолаларын үлэтигэр уонна үөрэнээччилэригэр, айымньылаах үлэ уонна инновационнай технологиялар Кииннэригэр, оройуоннаабы военкомакка, улуустаабы киин баһыһаҕа, культуура департаментыгар, Н.И. Харитонов-Николай Чуор аатынан "Кыталык" КД-гар, авиапредприятиелар холбоһуктаах кэлэктиптэригэр, Ньурбатаабы сударыстыбаннай көһө сылдыр драматическай театрга, кинологтар уопастыбаннай холбоһуктарыгар, К.Д.Уткин аатынан Норуоттар добордохууларын түмэллэригэр, спорт управлениетыгар, полиция, Росгвардия үлэтигэр, улуус хаһыатын эрдэксийэтигэр, "Саха" НКХ филиалыгар, нэһилиэнэ социальнай көмүскэлин управлениетыгар, В.А.Петрова аатынан Улуустар икки ардыларынаабы ДИПИ-гэ, бары муниципальнай тэрилиннэр дьаһалталарыгар. Итинэн улуустаабы тэрийэр хамыһыа уонна улуус дьаһалтата төрөөбүт улуспут инники диэки сайдар үтүө тускулун туһугар, биһиги дьоруойдарбыт, Аҕа дойдуну сэрпитин бэтэрээннэрин, тыл бэтэрээннэрин уонна сэрии сылларын оҕолорун тустарынан сырдык өйдөбүлү харыстаан көлүөнэттэн көлүөнэҕэ тиэрдэн иһэргэ ситиһилээх үлэни-хамнаһы баҕарар!

Геннадий АНТОНОВ.

Сэбиэскэй Сойуус Дьоруойун Николай Николаевич Чусовскойу чиэстээтилэр

Ыам ыйын 10 күнэ - Дьоруойдар күннэрэ. 2020 сыл ыам ыйын 10 күнүттэн Ньурба оройуона Сэбиэскэй Сойуус Дьоруойдара Николай Николаевич Чусовской, Николай Петрович Кудряшов, Өгөлдөттөн төрүттээх Социалистическай Үлэ Дьоруойа Михаил Фёдорович Алексеев, Арасыйыа Федерациятын Дьоруойа космонавт-лётчик Дмитрий Юрьевич Кондратьев - түөрт дьоруойдарын күнүн бэлиэтир.

Бу күн Октябрьскай нэһилиэккэ Сэбиэскэй Сойуус Дьоруойа Николай Николаевич Чусовскойга анаан киһи аатын сүгэр Антоновка орто оскуолатыгар уонна Николай Николаевич пааматынныктар өйдөбүннүк венюк ууру күнэ ытылына.

Н.Н.Чусовскойга аналлаах тэрээһингэ "Ньурба оройуона" МО баһылыга Алексей Михайлович Иннокентьев, улуус Сүбэтин бэрэссэдээтэл Сергей Иванович Евсеев, улуус баһылыгы социальнай боппуруостарга солбуйааччыта Анна Михайловна Уларова, "Октябрьскай нэһилиэк" МТ баһылыга Семён Александрович Корякин, улуустаабы үөрбүри салалтатын салайааччыта Алевтина Петровна Аргунова, СӨ Ньурба улууһунаабы байыаннай комиссара Леонид Луквич Иванов кыттыыны ыллылар.

Улуус баһылыга Алексей Иннокентьев: - 2004 сыллааха биэр дойдунулаахтарбыт, оччотообу кэмгэ өрөспүүбүлүкэ военкомун солбуйааччытынан үлэни сылдыбыт А.Ф. Саввинов, оройуон баһылыга Р.Г.Дмитриев

туруорсууларынан СӨ Президентэ В.А.Штыров Антоновка орто оскуолатыгар Сэбиэскэй Сойуус Дьоруойа Николай Николаевич Чусовской аатын ингэрэргэ ыйааҕа тахсыбыта. Оскуола үөрэнээччилэрэ уонна эдэр ыччаттар Ньурба түөрт геройдарынан киэн туттуохтаахтыт, - диэн эттэ.

Оскуола дириэктэрэ Данил Александрович Фёдоров сыллата ытыллар байыаннай-патриотическай ырыа күрбэр алын сүһүк кылаастар оройуоннаабы күрэхтэһиигэ 1-кы миэстэни, үрдүкү сүһүк оҕолоро "Снежный барс" оройуоннаабы күрэххэ - II-с миэстэ, Кыайы күнүгэр аналлаах сүүрүүгэ улуус баһылыгы бириинигэр алын сүһүк кылаастар 1-кы миэстэни ылан сэртификэттинэн, үрдүкү кылаас оҕолоро III-с миэстэни ылары ситиспиттэрин туһунан иһитиннэрдэ.

- Антоновка орто оскуолата Н.Н.Чусовской аатын үйэтигэр аналлаах тэрээһиннэри ытан кэллэ. Быйылгы үөрэх дьылыгар оройуоннаабы Чусовской аабыларын күрбэр Ньурба оройуонун оскуолаларыттан барыта 45 үлэ кирирдэ.

2025 сылга өрөгөйдөөх Улуу Кыайы 80, Николай Николаевич Чусовской 115 сылларыгар анаан өрөспүүбүлүкэтээби Чусовской аабыларын тэрийэн ытарга былаанныыбыт. Быйылгы үөрэх дьылыгар оскуола территориятыгар баар Н.Н.Чусовской искибирин сангардыга улуус дьаһалтатын өттүттэн сөптөөх үп көрүллэн, кэлэр үөрэх дьылыгар сангардан көрсүөхтээхпит, - диэтэ.

Дьокуускай куораттан Николай Чусовской сиэн балта Захарова Наталья Владиславовна эбэрдэ тыл эттэ.

Н.Н.Чусовской пааматынныктар өйдөбүннүк венюк ууру церемониятыгар улуус баһылыга Алексей Иннокентьев САССР 100

сыллаах үбүлүүнэй түөскэ кэтэр бэлиэни Семён Николаевич Афанасьевка, "Октябрьскай нэһилиэк" МТ баһылыгар Семён Александрович Корякинга, тыа хаһаайыстыбатын исписэлиинигэр Алексей Петрович Осиповка Ньурба оройуонугар тыа хаһаайыстыбатын сайдытыгар кылаастарын иһин Махтал суруктары туттартаата.

Улуус Сүбэтин бэрэссэдээтэл Сергей Иванович Евсеев, Октябрьскай нэһилиэк бэтэрээннэрин сэбиэтин бэрэссэдээтэл Владимир Михайлович Тимофеев Улуу Кыайы бырааһынныгынан эбэрдэлээтилэр, Н.Н.Чусовской туһунан иһирэхтик ахтан аастылар. Сэбиэскэй Сойуус Дьоруойа Николай Николаевич Чусовской кырачаан хос-хос сиэн балта хоһоон ааҕан иһитиннэрдэ.

Бу күн "Ромашка" оҕо саада бырааһынныктыктык тэрээһингэ көхтөөхтүк кытына, Кыайы күнүгэр аналлаах полевой кухня үлэлээтэ.

Антонина СЕМЁНОВА.

Сэбиэскэй Сойуус Дьоруойдарын бириистэригэр

Дьокуускайга ат сүүрдүүтэ

Ыам ыйын 10 к. Саха АССР тэрилиннэбитэ 100 сылыгар, Улуу Кыайы 77 сылыгар уонна РФ Сэбиллэннээх күстэрэ Украинаҕа ыттар аналлаах байыаннай эпэрээссийэлэрин өйбүлүгэр Дьокуускайга ат сүүрдүүтэ буолла. Тэрийээччилэринэн Арктикатаабы судаарыстыбаннай агротехнологическай университет уонна СӨ ат спордун Федерацията буолдулар.

Итини кытта ыам ыйын 10 к. Ньурба

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата.

– Улуу Кыайы 77 сылынан –

“Кыһыл Сулус” кавалера Архипов Василий Афанасьевич

Василий Афанасьевич Архипов идэтинэн учуутал. Кини 1935 сыллаахха Сизэй сэттэ кылаастаах оскуоланын бүтэрэн баран, Дьокуускайдаагы педучилищега үөрэнэ киирбитэ. Училище кэнниттэн 1938-42 сс. Маалыкай, кэлин III Бордон оскуолаларыгар үөрэх чааһын сэбиэдиссэинэн үлэлиир. Василий Афанасьевич үлэлиир сылларыгар кылаас таһынаагы үлэбэ ордук болдомтотун уураа. Үчүгэйдик ыллыра, оҕолору балалайка добуһуолунан үнүүтү үөрэтэрэ, араас куруһуоктары тэрийэрэ.

Эдэр учуутал 1942 сыл сайынгар Сэбиэскэй Аармыйа кэктигэр ынгырыллар. Кини сэриигэ барарыгар кэргэнэ Елизавета түөрт ыйдаах оҕотун кытта хаалар. Ити сыл кэргэнэ ыалдьан өлөн, кыһа Александра эбэтигэр иитиллэр. Эбэтэ өлбүтүн кэннэ кыһа аҕатын дьонугар иитиллэр. Василий Афанасьевич барыабыттан нөнгү сыл сааһыгар диэри Смоленской куоракка артиллерийскай училищега үөрэнэр. Училищетын бүтэрээтин лейтенант званиелаах фронтта аттамыта. Василий Афанасьевич сэриигэ сылдьыбытын туһунан ахтыгыта түмэлгэ баарын бэчээккэ ыттыбын.

Василий Афанасьевич дойдутар эргиллэн кэлэн бэйэтин таптыыр идэтинэн үлэлиир. Эдэр ыччаты иитиитэ, үөрэтиитэ өр сылларга бэйэтин дьобурун, сырбатын биэрэн үлэлээбитэ. Ким хайа иннинэ үөрэтии кабинетнай систиэмэтин олоххо киллэриигэ былааннаах үлэни кини саҕалаабыта. Ол түмүгэр Чаппанда оскуоланын учебнай мастарыскайа оҕону үлэбэ үөрэтэргэ бары-барыта уурбут-туппут курдук аттарыллан туруоруллубута, үөрэнээччигэ сөптөөх үлэлиир усулуобуйа тэриллибитэ. Үөрэнээччи кириээт үлэлээн барар тэриллэрэ чуолкай миэстэлээхтэрэ, онон бириэмэ сүүттэриитэ тахсыбат этэ. Бу барыта уроук көдүүһү үрдүүрүгэр көмөлөһөрө. Василий Афанасьевич уроуктара кичэйэн бөлмөннүлүбүт, хас бирдии оҕо тугу толоруохтаабын чуолкай-даммыт буолара. Сылын ахсын оҕо айымньылаахтык үлэлээһинин сайыннарыга сагаттан санын киллэрэр биир бастын үлэлээх учуутал этэ. Кини салайан үлэлэппит үөрэнээччилэрин онгоһуктара норуот хаһаайыстыбатын ситиһиллэрин Бүтүн Сойуустаабын быыстапкатыгар кытта тийбиттэрэ.

Василий Афанасьевич тустаах ирлэбиллээх, дьыалабыдайк сыһааннаһара. Кини интернат сэбиэдиссэинин солбуян үлэли сылдьыбыта. Манна элбэх уларты тыллары киллэрбитэ. Кэлэктиип үчүгэй үлэлээх кэлэктиип буоларга дьулуһуутун үөскэппитэ. Василий Афанасьевич ханна да үлэлээбитин иһин сатабылаах салайааччы, наставник. Ол иһин даҕаны үлээннээхтэрэ кинини “Саллаат мэлдьи саллаат” - диэн саамай сөпкө этэллэрэ.

Василий Афанасьевич 1947 сыллаахха сэрииттэн эргиллэн кэлэн баран Бэстээх нэһилиэтин кыһа Аранастаах детдомугар завуһунан үлэли сылдьар Иванова Мария Семеновналыын холбоһон ыал буолаллар уонна кыһын аймахтарыттан төттөрү ылан бэйэтэ иитэр. Василий Афанасьевич кэргэнэ Мария Семеновналыын түөрт уол уонна биир кыыс олонолор. Мария Семеновна биэнсийэбэ тахсар диэри Чаппанда оскуолатыгар биология учууталынан үлэлиир.

“Мои краткие воспоминания”

Я родился в 1919 г. в Кугдарском наслеге Нюрбинского района (ныне Ленинский) в семье крестьянина бедняка. В 1938 г. окончил педучилище в Якутске. С начала 1938-39 уч.года работал учителем русского языка, потом с

весны в должности завуча в Маалыкайской школе. В 1939/40 меня перевели в III Бордонскую (Аранастаах) школу, где работал в должности завуча до мобилизации в Советскую Армию. С 26 июня 1942 г. начал свою службу в Советской Армии. В марте месяце 1943 г. окончил Смоленское артиллерийское училище в г.Ирбит. С 5 июня 1943 г. началась фронтовая жизнь. Командовал огневым взводом 76 мм пушек и начал свой боевой путь в составе 924 арт.полка не доходя 12 км.от г.Ярцево в направлении Смоленск-Орша.

В конце октября 1943 г. нас перебросили в распоряжение II Украинского фронта, куда прибыл 17 января 1944 г. на второй день получил сквозное пулевое ранение в левую голень в боях за деревню Тыновка (Тыновка по украински). После выздоровления я попал в другую часть - в 699 арт.полк 240 стр.див. 40 армии, которая действовала на территории Румынии.

В новой части сначала я был назначен начальником разведки дивизиона и работал всего навсего, кажется около 2-х месяцев (до прихода бывшего начальника), потом командиром огневого взвода.

Примечание. Командир огневого взвода это тот командир, который непосредственно ведет огонь по врагу с закрытой, так и с открытой позиций. Начальник разведки дивизиона организует наблюдение за врагом, ведет соответствующую документацию. Но, к сожалению, к моему периоду начальства по разведке наша часть была в обороне, так что никаких особых приключений в моей жизни не было за такой короткий период.

Командиром огневого взвода в составе этой части служил до конца войны. 22 августа 1944 г. в боях с румынскими частями на Карпатских горах получил тяжелое осколочное ранение в голову, по случаю которого лежал в госпитале в Румынии в г. Сугава, потом в г. Ботошаны. После выздоровления служил в той же части и перешел в румынскую, потом венгерскую земли и вступил на чехословацкую землю, где и завершил войну. Праздник Победы отметили на Чехословацкой земле.

После войны в составе оккупационных войск Советской Армии служил в Австрии, потом в Германии в г. Коттбуч в том же 699 арт. полке, но только в 9 мех. див. 3 танк. армии известного генерала Рыбалко. Приказом по 40-й армии от 25 мая 1945 г. был награжден орденом “Красной Звезды”.

Что касается эпизода из моей фронтовой жизни, то можно ска-

Германия Коттбуч к. Табаарыстарын кытта Гончаров, Архипов, Паршаков, Ларионов.

зать, что таких знаменательных событий, воспоминаний почти не было. О том, как я сражался на Карпатских горах, как нашим частям было трудно и тяжело овладеть каждаыми высотами Карпатских гор, о том, как тяжело отходилось нам, артиллеристам на конной тяге доходить, дотянуть до высот этих гор. О том, какие трудности встречал в боях на Карпатских горах, как нашему подразделению, на конной тяге в горных условиях, приходилось трудно овладеть каждаыми высотами рассказал Николаю Тарасовичу Степанову.”

Карпат хайаларынан

“1944 с. атырдах ый 20-ис чыһылаабыта этэ. Биһиги чаасын 699 румынскэй чаастар оруоналарын утары сыбарыппытара. Румыннар ингэ-хаһан бу бэйэлээх хайалары чирэстээн сэбиэскэй артиллерия чугаһа дии санаабакка сыппыт кэмнэрэ этэ. Кырдык даҕаны Карпат хайаларынан урут артиллерия үктэмэртэх буолан суол-иис да суоҕа, ыллыгы эрэ кэнэтэ-кэнэтэ хайа үрдүгэр тахсарга санаммыт эбиппит. Мин 76 мм-дээх пушкаларбын көннөрү дэхси суолга 3 паара ат тардар, оттон хайа төбөтүгэр тахсарга 6 паара аты көлүйөрбүт, ону таһынан бэйэбит көмөлөһөрбүт.

Оттон хайаттан түһүү өссө ордук ыарахан уонна кутталлаах буолара. Хайалар үрдүктэрэ 500 м - 2000 м тийэрэ. Төһө да хайа налынын иһин биир оруудяа 1 паара ат көлүйүллэр, ону таһынан орууде көлүөһөтүн анынгар бабырдаах туормастары кэтэрдэбин, бэриэккэнэн былаан баран уонча буолан соһуллан түһэбин. 1 орууден снарядтары баҕастары 5 туюнна курдук көлүөһэбэ олонор түһэрин моһуоктуохха наада эбээт! Бу түһэри улахан сэрэхтээх - инники иһэр киһи-сүөһү

барыта дэнгэнэин сөп, өскө туормаһын мүччүрүйдэбин, өскө соһуллан иһэр быанг быһа бардабына.

Ол курдук биир күнү супту айаннаан наадалаах сирбитигэр ыттыбыт. Маннай арттрибордарынан: биноклынан, буссолинан, стереотрубанан өстөөгү үөрэтии буолар. Билигин өйдөтөхпүнэ биһиги, бадаба, кизһэ 6 чаас саҕана тийээн кэлбит быһылаах этибит. Көрбүппүт, өстөөхтөр бу сыталлар, ханнык эрэ үрдэлгэ, кинилэр траншеялара бу токуруйан-бокуруйан барарга дылы. Тангастарыттан көрдөхпүтүнэ кырдык даҕаны румыннар эбит. Атырдык ыйа куйааһа бөбө, үгүстэрэ сир үрдүгэр сылдьаллар, сорохторо бытаналлар быһылаах. Биһиги тохтообут сирбит бу Саха сиригэр үүнэр тииттэр курдук эдэр саастаах хойуу үрдүк тииттэрдээх эбит. Тохтоон баран сорох саллааттарыгыгар орудиеларын туруорууларыгар бирикээс биэрдитбит, сорохторунан инники турар тииттэри барыларын улахан аңаардарыгар диэри сууллубат эрэ курдук эрбинэн эрбэттэрэн кэбиститбит.

Ол ыккардыгар харангарда, тохтобул, аһааһын, угууу буолла. Сарсыарда халлаан сырдыгыта туран өстөөгү үөрэтии буолла. Өстөөх ханна пулеметнай точката баарын үөрэтии - бастакы сорук. Кинилэргэ диэн орууде кэлиэ дуо, наай буоллар пулеметнай точкалар эрэ бааллара биллэр дыала. Оттон пулеметнай точканы, кини ханна турарын билии кыччыгыһа суох дыала - киниэхэ биир эмэ киһи сарсыарда аһылыгы илдьэ сүгүһэрдээх эбэтэр туруурдаах киһи кэлэн иһэр прибор харабыттан ханна барыай, сэрэххэйдийбэккэ сыппыт дьонго.

Ол курдук биһиги өстөөгү үөрэтэн баран сарсыарда 8 чаас буолуо 10 мүн. иннинэ били ин-

нибитигэр мэхэй диэн турар тииттэри суулларгаан баран оруубуна 8 чаас саҕана чаас аңаардаах артиллерийскай бэлэмненини биэрдитбит - ол аата өстөөх пулеметнай точкаларын снаряд ханна түһэрин илэ хараххынан көрөкөрөбүн прицелын эбэн, көбүһэтэн биэрэ-биэрэ налыччы ытылаабыт. Пулеметнай точкалар артиллерияны күүппэтэх буолан уйаларыгар уу киирбитэ буолуохтаах, пулеметтарыттан ытылыыр кыабы бэрдэрбэккэ (ити кэмнэ кинилэр окуопа иһигэр сытан хаалар буолуохтаахтар, сороҕо өлөрө өлөн, бааһыра бааһыран хаалар бириэмэтэ буолуохтаах). Ити кэмнэ биһиги пехотабыт өстөөх передовой линиятыгар сылан киирэн адьас чугаһаан киирэн баран биһиги, артиллеристар уурайарытын аҕай кытта “Ураа” хаһынан атаакалаан киирэр буолуохтаахтар. Биһиги пехотабыт ол курдук да гыммыта, өстөөгү бэйэтин траншеятыттан куоттаргыта уонна эскирээтигэр барбыта.

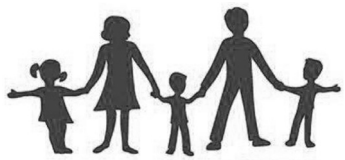
Хайалаах сиргэ өстөөгү ыраах сиргэ үүрүү күчүмэбэй дыала. Кини ити курдук ыраппакка эрэ ханнык эрэ үрдүк үрдэли буолан баран хайа төбөтүгэр хатаастан, тохтоон хаалар идэлээх. Төбө оннугуй? Үрдүк сиртэн төгүрүччү көстүмтүө, пулеметын уотунан суолгун быһан кэбизээччи.

Онтон биһигини иннибит диэки атын үрдэлгэ көһөрбүттэрэ. Онно тахсан орудиеларытын туруортаан, бэйэбитигэр окуопа хастан баран өстөөгү харса суох ытылыырга барыппыт. Артиллеристар элбэхтик ытылаабыппыт, кинилэргэ артиллерия суох этэ. Онтон биһигиттэн кыһыбытара буолуохтаах, 2 орудиены хайа үрдүгэр таһаара охсубут этилэр уонна биһигини ытылаабытынан барыттар. Төрдүс снарядтара биһиги орудиеларыттан чугас түспүтэ, ол бириэмэбэ мин дьоннорбор “По окопам!” диэн хамаанда биэрээппин аҕай кытта бэһис снарядтара орудиелык таһыгар турар улахан тиит төбөтүгэр эстибит уонна мин кулгаабым эрэ куугунаабытын истэн хаалбытым.

Миигин кытта биир окуопаба олорор орууде хамандыра ст. сержант Пензяков “тов. лейтенант, ранен” диэбитигэр өйдөөбүтүм төбөм хаана өрө чыккыра олорор эбит. Ону носовой платокпун сиэппиттэн хаба тардан ылан саба тутта сатаабытым да истибэтэбэ. Ол иһин эбитэ дуу мин обстрел бара турдагына окуопаттан ыстанан тахсан санит.сизэстрэ баар сирин диэки сүүрүбүт. Ыстанан истэхпинэ мин дьоммуттан хас да киһи араанны буолбут быһылаах этилэр, үөгүү-хаһы бэрт буола хаалбытара. Миигин бэрэбээскилээн баран медсанбаакка тийээн илдьибиттэрэ, онтон госпиталга маннай Сугава, онтон Ботошаны диэн Румыния куораттарыгар 2 ый кэрингэ сытан баһым унуоҕа тэһэ сүүрдүлүбүтэ. Үтүөрбүтүм кэннэ эмиэ били чаасын, били взводпун тутан Венгрия сирин устун өстөөгү эскирэтэн бара турдабым ол.”

Аҕа дойдуну улуу сэриитин хорсун саллаата, Кыһыл Сулус урдьан кавалера, РСФСР норуотун үөрэтиитин туйгуна, педагогическай үлэ бэтэрээнэ Василий Афанасьевич Архипов үүнэр көлүөнэни иитиитэ-үөрэтиитэ бэйэтин айымньылаах үлэтинэн биһиэхэ барыбытыгар үтүө холоруунан буолара. Мин Чаппанда оскуолага үөрэнэр кэммэр киниэхэ үөрэммитим уонна оскуолага старшай пионербаһаатайдырбар бииргэ үлэлээбитим, элбэххэ киниттэн үөрэммитим. Ытыктыыр учууталбын, наставникпын кытта бииргэ үлэли сылдьыбыппынан киэн туттабын.

Татьяна Дмитриевна СИДОРОВА,
Н.Т. Степанов аатынан фольклор-литература түмэлин салайааччыта, Чаппанда.

Олох түһэ

Хаһыат Дьыэ кэргэнгэ аналлаах анал балаһата

№1

Анисимова Матрена Григорьевна Ньурба улууһун саамай түгэх нэһилиэгэр төрөөн-үөскээн, үөрэнэн, үлэлээн төрөөбүт сириттэн харыс сыбарыйбакка олоһор. Кини үлэтин киниискэтигэр биир эрэ сурук баар: "1972 сыллаахха Хатыытаагы дьыссаакка иитээчинэн ылылынна" - диэн. Нэһилиэгин кырачааннарын иитиигэ анаабыт үлэтигэр 2008 сыллаахха бочуоттаах сынналанга тахсыбыта.

Үлэли сылдыан аттестациятын уһулуччу үчүгэйдик туттаран, методист-иитээчи аатын ылбыта, оҕону иитиигэ кылаатын иһин "За вклад в развитие дошкольного образования" бэлиэ хаһаайката, үлэ бэтэрээнэ, Мэнгэдэк нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо.

Иитэр оҕолорунан айылҕаҕа сылдыалларын кырачааннар да, иитээчилэрэ да олус сөбүлүүллэрэ. Ол сылдыан оҕолоругар сыл араас кэмигэр айылҕа уларыйытын үөрэтэ, кэсии сылдыан айылҕа дьиктитин, кэрэтин таба көрөр дьобура сайдыбыт диэтэхпинэ баа буолбата буолуо.

Матрена Григорьевна хата фотоаппараттаах телефон үөдүйүө-бүттэн ханна да бардын - оттуу, сир асты, скандинавскайды хаама, айылҕалыын алтыһа; дьыл ханнык да кэмэ буоллун - кырыа кыһын, чабыл саас, куйаас сайын,

Дьикти дьарыктаах

байылыат күһүн - телефонун бэйэтигэр араарбат, айылҕаны, кини дьиктилэрин сэргии көрдө да хаартыскаҕа түһэрэн иһэр.

Төһө да үлэлээбэккэ олоһор, иппит оҕолоро оскуолаҕа төрдү-һү, уон бириһи бүтэрэллэригэр тапталаах иитээчилэрин дьоро күннэригэр ыгыраллар. Маннык түгэннэргэ иитээчилэрин дьарыга өйдөбүннүк альбом оҕорорго олус туһалыыр. Айылҕа дьиктилэрин мунһан, альбом оҕорон оҕолор көрдүннэр, төрөөбүт нэһилиэгэр айылҕатын таптаатыннар, харыстаатыннар диэн үлэлээбит тэрилтэтигэр бэлэтээбитэ. Хаартыскаларынан кулууп үлэһиттэрин көбүлээһин-нэринэн нэһилиэгэр кыттар, дыно-сэргэтэ, "Дьыссаат бэтэрээн-нэрэ", "Утум" саастаахтар түмсүүлэрин чилиэннэрэ барыга бары көхтөөх, ону ааһан көбүлүүр үлэлээннээхтэрэ Матрена Григорьевна кыраҕы хараҕын, болҕом-толообун, туһааннааһын чорботон түһэрэн сөҕө-махтайа көрөр.

Матрена Григорьевна айылҕа дьиктилэрин хаартыскаҕа түһэрэ-рэ - кини айы бэриллэбэт дьобур. Ол иһин кыра нэһилиэгтэн биһиэхэ эмиз дьикти дьарыктаах кини баар диэн, элбэх кини көрүүтүгэр-истиитигэр таһаардым.

Мирслава ИВАНОВА,
Мэнгэдэк.

Талаанын таба тайанан

ра, атаһарыгар бигэтик туруор-буттара.

Маргарита Егоровна бастакыттан онус кылааска диэри тапталаах Маалыкайын оскуо-латыгар үөрэммитэ. 1973 сыл-лаахха оскуоланы ситиһии-лээхтик үөрэнэн бүтэрэн, ол кэминээҕи "Школа-производ-ство" ыгырынан икки сыл комсомольскай путевканан "Степан Васильев" аатынан сопхуоска ыанньыксыттаабыта. 1975-78 сыллардаахха тыа ха-наайыстыбатын техникумугар луговод-агроном идэтигэр үөрэммитэ. Үөрэбин бүтэрэн баран Ленин уордьаннаах "Эл-гэһи" сопхуос Кутанатаагы от-делениетыгар ферма биригэ-дьириинэн үлэлээбит. 1981 сыллаахха "Чуукаар" сопхуос Чуукаардаагы отделениетыгар ферма биригэдьириинэн үлэ-лий кэлэн манна сүрэбин ага-рын Егоров Валентин Семено-виһы көрсөн ыал буолбута.

Кэргэн тахсан олохсуйу-буттан Чуукаар сирин-уотун, айылҕатын сөбүлээн иккис дойдун оҕостон бизэс оҕону тө-рөтөн, улахан хаһаайыстыба тэ-ринэн нэһилиэккэ ытыктанар кырдыбаас ыал буолан бир бааччы олоһоллор. Оҕолоро бары анал үөрэхтээх үлэһит дьон. Икки оҕо ыал буолан сизэн тапталын билэн дьоллоро мунура суох.

Маргарита хоһоонунан ум-сугуйан, айымны алыбар ыл-ларыбыттан биир дойдулаах-тарын, дьүөгэлэрин сүбэлэри-нэн Маалыкайдаагы бибилэ-

тиэкэ иһинэн тэриллит би-билэтиэкэр Аммосова Вера Петровна салайааччылаах "Аартык" литературнай түмсүү-гэ чилиэнинэн киирбитэ. Бу түмсүүгэ киирэн аныгы үйэ сизиринэн бассаап нөҥүө бөлө-бүнэн биир эйгэлээхтэрин кыт-та билсэн, суруйсан, санаа атастаһан айылҕаттан бэрилли-бит талаана ордук арыллан бар-быта. Хоһоонноро хомуллан та-быллан барыттарын сүргэ-тэ көтөбүллэн араас таһымнаах күрэхтэргэ кыттар буолбута. Сорох хоһоонноро бэчээккэ тахсыбаталлар да куйаар сити-мин нөҥүө кизэн аранҕа тар-банан ааҕааччы биһирэбилин ылбыттара.

Ол курдук "Төрүт баай" уон-на "Саха сүөһүтэ" хааһына тэ-рилтэтэ "Кыым" хаһыат нөҥүө саха ынабар аналлаах ырыа буолар хоһоон күрэбин тэри-йэн ыһпытыгар кыттан, "Саа-дьанкабын таптыбын" диэн хоһоонугар биир дойдулааҕа Саргылана Стручкова матыып-таан I истиэпэннээх лауреат аатын ылан кыайылыах буол-буттара. Ырыаны Варвара Ама-натова толорор. Арыый хойтуу бу хоһоонго Люция Бандеро-ва-Айыллаана мелодия суруйан ыллыыр.

Политика, уопастыба уон-на ил дийэтэлэ, саха билли-лээх революционера, Саха Өрөспүүбүлүкэтин автономия-тын төрүттэспит дьоннортон биридэстэрэ Степан Василье-вич Васильев төрөөбүтэ 125 сы-лыгар аналлаах "Уол оҕо хотойо

эн этин!" оройуоннаагы ана-был хоһоон айыытын күрээбэр кыттан I үрдэл добун суругунан наҕараадалааммыта.

А.С. Данилова аатынан "Барҕары" КК Өктөмнөөбү норуот тыһаатыра куйаар сити-мин нөҥүө ыһтар өрөспүүбүлү-кэтээҕи хоһоон айыытын кү-рэхтэригэр хаста даҕаны уонна да атын куонкурустарга кыттан лауреат, дипломант үрдүк аат-тарын сүкпүтэ.

Нэһилиэк культурунай оло-бун актыбыыската буолан сы-лын айы ытыллар сылы тү-мүктүүр тэрээһингэ биир сыл "Бастын артыыска", 2021 с. "Золотое перо" анал ааттар ха-наайкалара буолбута.

"Ньурба уоттара" түмсүү 50 үбүлүөйдээх сылыгар анаан тахсыбыт "Ньурба уоттара" кинигэбэ, өрөспүүбүлүкэтээҕи хоһооннугар "Кэрэ эйгэ" түмсүүлэрэ таһаартарбыт "Кэс-килгин кэбиннэримэ, түөрэх-хин түнгэримэ" хомурунньук-ка хоһоонноро бэчээттэммит-тэрэ. "Марха өрүһү көмүскээч-чилэр" айылҕа харыстабалын регионнаагы түмсүүтэ, "Тап-талаах Марха эбэбитигэр мах-талаах ыччаттаргыттан" диэн таһаартарбыт хомурунньугар 11 Марха өрүскэ аналлаах хо-һоонноро киирбиттэрэ.

Билингитэ кини артаа хо-һоонугар матыып суруллан ырыа буолан ыллана сылдыал-лар. "Хоһооннорум 100-н тахса буоллулар", - диир, онон сыы-йа-баайа, олоро-тура кинигэ таһаартарга санаатын ууран бэлэмнэнэр.

Надежда КАЗАКОВА,
Чуукаар.

Сааскыга

Сааскыбыт сандааран сырдыгыан,
Күн уота тыктаҕа сылааһыан,
Сыа хаарга дьэргэлээн үнхүүтэ
Дууһабын үөртэбэ олунуон.

Бу маннык кэрэкэ көстүүттэн
Мин көтүүх, мин дайыах эһиппин,
"Ээй, тулук доҕоччуок, куотума
Мин эмиз көтүһүөх курдукпун".

Ыл-ыраас, сып-сырдык барыта
Ыраахха, урдүккэ угуйар,
Ылбаҕай ырыабын ытабын
Ыл-ыраас үрдүккэ дьэртэ.

Сандаархай сааскыбыт ыксаама
Саҕахха күрэнэн хаалыма
Сырдыгы тулабар ыспахтаа,
Сарсынны күммүтүн сарыалаа.

Сааскы кэрэ көстүүнү
Сэргии, сөбө көрөөрү
Айан суолун батыһан
Аргый аҕай хаамабын.

Үтүрүм үлүктээх
Халлаан ньуура тунаарар,
Тунал маҕан суорбаннаах
Хонуу инэ кылбаарар.

Үрүг кунум мичээрдии
Үөр-көтө көрсүһэр,
"Миигин сырсы" - диэбиттии
Илин-кэлин түсүһэр.

Хабан ылан утаҕын
Ситиһи быаны хатабын,
Сырдык санаа кыбытан
Сыһы устун ытабын.

Көмүс ситиһим сүппэккэ
Кууһан ылын бар дьону,
Сылаас сыһан ситиһим
Сыһы тардан ситиһардым.

Маргарита ЕГОРОВА.

Бүгүн биһиги нэһилиэк оло-хо көхтөөх көрүүлээх, кэники кэмгэ талаанын таба тайанан хоһоон суруйуутун алыбар ылларан аһа-тута сылдыар истин ийэ, эйэбэс эбээ Маргарита Егоровна ЕГОРОВА туһунан кэпсэтиһин баҕарабын.

Маргарита Егоровна 1956 сыллаахха тоһуттар тымны-лаах тохсунньу ыйга Ньурба улууһун биир кэрэ-мааны көс-түүлээх сиригэр мааны Маалы-кайга 10 оҕолоох Егоровтар дьыэ кэргэнгэ үһүс оҕонон күн сирин көрбүтэ. Ийэтэ Плато-нова Мария Ивановна, аҕата Егоров Егор Семенович ойор-тэбэр оҕо саастара кырыктаах сэрии сылларын кэмигэр аас-пыт буолан, оччотооҕу кэм оҕо-лорун курдук эрдэттэн үлэбэ эриллэбиттэрэ, онон кыайан үөрэммэтэхтэрэ. Ол да буоллар мэлдьи билиигэ тардыһылаах этилэр, уон оҕолорун барыла-рын үөрэхтээх дьон оҕорбутта-

– Кэпсиэхпин баҕарабын –

"АХЫМЫАТТААХ ДУО" – ДИЭН, УБААСТААН ААТТЫЫБЫТ

Хайа да омук тулхайды- бат тутуаҕа ыал буолар. Ыал тутуах киһитинэн, биллэн турар, ыал аҕата буолар. Ньурба улуунун Күндээдэ нэһилиэгэр 10 оҕолоох Ахмет Андреевич уонна Надежда Петровна ДМИТРИЕВ- ТЭР диэн дьиэ кэргэн оло- роллор. Дмитриевтэри Күн- дээдэ "Ахымыаттар" диэн аатынан ордук биллэлэр. Быйыл, олунньу ый 27 кү- нүгэр ыал буолбуттара 40 сылын туолла.

Ыал аҕата Ахмет Андрее- вич - Саха Өрөспүүбүлүкэ- тин Суруйааччыларын со- йуунун чилиэнэ, СӨ үөрэ- ҕириитин туйгуна. 1974 с. Бүлүүтээҕи педагогическай училищаны, онтон 1989 с. Саха государственнай уни- верситетын саха салаатын бүтэрбитэ. 40-ча сыл оҕону иитии, үөрэтии эйгэтигэр үлэлээтэ. Үлэтин тустуу тренерын быһытынан са- ҕалаабыта. Онтон Ньурба улуунун Күндээдэ орто ос- куолатыгар саха тылын, ли- тературатын, төрүт култуу- ра учууталынан үрдүк та- наарыылаахтык үлэлээбитэ. Кини үөрэппит 20-тэн тахса үөрэнээччигэ саха ты- лын, литературатын, төрүт култуура учуутала идэтин баһылаатылар. Ахмет Андреевич билигин бочуот- таах сынныаланар оло- рор.

Ыал ийэтэ Надежда Петровна 1981 сыллаахха Дьокуускайдааҕы медучи- лищаны бүтэрэбиттэн ме- дсестра идэтинэн үлэ- лээн кэллэ, билигин эмиэ бочуоттаах сынныаланҕа тахсан, сиэннэрин көрө- истэр, сүөһүтүн иитэр. 2003 сыллаахха Саха Өрөспүү- бүлүкэтин Президиен үйэ- ҕынан "Герой Ийэ" аата иҕериллибитэ. Манна да- ҕатан эттэххэ, Күндээдэ нэ- һилиэгэ улууска элбэх Ге- рой Ийэлээх сиригэр бил- лэр.

Саха киһитэ Ахмет диэн омук ааттаабын истэн, үгүс киһи дьибиэргиир. Андрей Гаврильевич Дмитриев диэн эһэлэрэ уоттаах сэ- риигэ сылдьан Ахмет диэн татаар доҕордоох эбит. Ол атаһын кытта оҕолоругар ааттарын бэрсих буолан андабайсыбыттар. Биир кыргыһыга татаар табаа- рыһа олохтон туораабыт. Онтон тоҕус сыл буолан баран, Андрей Гаврильевич уол оҕолонор, эрдэттэн кэтэһэ сылдьыбыт, сэрии хонуутугар охтубут доҕорун аатын биэрбит. Онон Аҕа дойду Улуу сэриитин дуо- раана Дмитриевтэр дьиэ кэргэнгэ доҕорго бэри- ниилээх буолуу, кини аатын ааттааты диэн өйдө- бүлүнэн эмиэ билибиттэр.

Дойду олоҕо уларыар кэмигэр уон оҕону төрөтүү, киһи-хара онору сүрдээх уустук дьыала. Дмитриев- тэр оҕону иитиигэ туох көрүүлээхтэрий эбит диер буоллааха, бастатан туран, ол саха омук төрүт үгэстэ- ригэр олоҕурар. Тьа оҕото кыра эрдэбиттэн от-мас, дьиэ ис-тас үлэтигэр сы- тан, дьонугар көмөлөһөн, сэмэйдик, сирдээхтик сылдьан, айылҕа харыс- табыллаахтык сыһыанна- нан, үөрэххэ эппиэтинэ- тээх буолан улааттабына, кэлин киһи-хара буолары- гар, атаҕар турарыгар ти- рэхтээх буолар дьин санаа- ны тутуһаллар. Оҕолор ба- ры кыра эрдэхтэриттэн от үлэтигэр бастаан кыраабыл- ланан от мунньан, бугул түгэбин харбаан, онтон улааталларын саҕана хоту- рунан от охсон, буһан-ха- тан сылдыбыттарын асты- на саныыллар. Билигин ты-

раахтарынан оттоон арыый судургутуйда. Итинник күүстээх үлэбэ миккиллэн оҕо үлэлииргэ, ас-танас хантан кэлэрин билэргэ үөрэнэр саарбаҕа суох.

Ыал аҕата Ахмет Дми- триев омурҕанҕа, сынны- алан кэмигэр саха литерату- ратын, историятын, суру- йааччылар, биллиилээх дьон олохторун-дьаһахта- рын, аахпыт кинигэлэрин туһунан наар кэпси сыл- дыар. Дмитриевтэр дьиэлэ- ригэр баай бибилиэтиэкэ- лээхтэр. Улуус, өрөспүүбү- лүкэ сүрүн хаһыаттарын, сурунаалларын суруттаран, оҕолорун кыра эрдэхтэри- тэн аахтараллар. Ол оҕо билиитэ-көрүүтэ хангы- рыгар олус туһалаах эбит.

Ол да иһин бу ыалтан биэс оҕо саха тылыгар, ли- тературатыгар, төрүт кул- тууратыгар үрдүк үөрэххэ үөрэннилэр. Филологичес- кай наука дуоктара Варвара Борисовна Окурокова "эмиз Ахметтар үөрэнэ кэл- биттэр" диэн, тыл номоҕо онгонот, кэлин саха салаа- тын үбүлүйдээх кинигэти- гэр суруйбута. Билигин ки- нилэр оскуолаҕа учуутал- лыыллар, оҕо уһуяаныгар саха тылын үөрэтэллэр, улахан кыыстара Айтали- на олонхону чинчийэр учуо- най буолла.

Ахмет Андреевич спор- ду кэрэхсирэр тренерскэй эрэ үлэтинэн буолбакка, эдэр эрдэбиттэн тустууга сыһыаннаах хаһыат, суру- наал матырыйаалларын, кинигэлэрин мунньан, Са- ха сиригэр көңүл тустуу историятыгар хас да кини- гэни бэлэмнээтэ: "Үс саха өрөгөйө" (2002 с.), "Спорт сүдү храмыгар" (2005 с.), "Күөх Ньурба тустуута" (2009 с.), "Саха тустуута: үйэ аңаардаах чөмчүлэр" (2012 с.). Үс уола тустуу секциятыгар дьарыктам- мытара. Кыра уоллара Эл- лэй Чурапчытааҕы физкул- туурунай институту бүтэ- рэн, билигин ДЮСШ Күн- дээдэтээҕи филиалыгар

тустуу тренеринэн үлэлиир, өрөспүүбүлүкэтээҕи тустуу, хапсаҕай күрэхтэһиһилэ- ргэ судууялыыр буолла.

Билигин төрдү-ууһу үөрэтиигэ, төрүччүнү сөр- гүтүүгэ өрөспүүбүлүкэ үр- дүнэн улахан хамсааһын барар. 1990 сыллар саҕала- ныларыттан Ахмет Дми- триев бастаан бэйэбит тө- рүччүбүтүн, онтон кэнээн, диригээн Ньурба, Сунтаар улуунун Бордон аҕатын ууһун төрүччүтүн (генеало- гиятын), историятын, Ньурбачаан, Сүлэ, Күндээ- дэ нэһиликтэрин туһунан уонтан тахса кинигэни су- руйда: "Олох онкула" (2004 с.), "Күн тахсар Күндээдэ- бит" (2005 с.), "Ньурбачаан. Ньурба улууһа: буор күэстээх Бордоннортон утум- нанан" (2007 с.), "Сүлэ нэ- һилиэгэ", "Күөх Ньурба төрүттэрэ: (Түлүөн ууһа - бордоннор)" (2013 с.), "Сунтаар былыргыта" (2015 с.), Мэнгэдьк, II Бордон туһунан ыстатыйалар уо.д.а. Бу кинигэлэри оҕо- лоро көмпүүтэргэ бэчээт- тээн, архыыпка сылдьан матырыйаал булан, эр- дээктэри, бэчээттиир кы- Һаны кытта үлэбэ элбэхтэ көмөлөстүлэр.

Ахмет Андреевич үлэ- тин сыаналаан, Ньурба улуу- нун, Сүлэ, Ньурбачаан, Күндээдэ нэһиликтэрин, Сунтаар улуунун Бордон нэһилигэин Бочуоттаах олохтооҕо онорбуттара. Са- ха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэ- ҕириитин туйгуна, "За вклад в развитие вольной борьбы в РС (Я)" (2005 с.), "За вклад в развитие народно- го художественного твор- чества РС (Я)" (2020 с.) бэлиэнэн, Саха Өрөспүүбү- лүкэтин аҕаларын I съези- гэр "Бастын аҕа" бэлиэнэн (2006 с.) наҕараадаламмыта.

Оттон ыал ийэтэ На- дежда Петровна өр сыл ус- тата олус кыһамнылаах- тык Күндээдэ балыһаты- гар медалистэргэнэн үлэ- лээн бар дьонун махталын ылла. Төһө да элбэх оҕо-

лоох, улахан хаһаайыстыба- лаах буоллар, үлэни, дьиэ кэргэни дьүөрэлиир сата- быллаах. Оҕо түүннэри сылдыарын төрүт сөбүлээ- бэт, "ити туох да үчүгэйгэ тиэрдибэт" диэн бэрээдэги ирдиирэ, оҕо режимин ту- тутуһунан, ингэмтиэлээх аһылыгынан аһатара, ме- дик идэлээх буолан, оҕо доруобуйатын үчүгэйдик көрөрө-истэрэ көдүүстээх буолла.

Надежда Петровна олус олохтоох, дьонуннаах киһи. Кини дьонго өрүү эйбэс сыһыаннаах, олохтоох тыл- лаах-өстөөх, олус мындыр

өйдөөх. Кэргэнэ Ахмет Ан- дреевич айар, чинчийэр үлэтигэр усулуобуйа олох- тоон, эрэллээх тыыл буол- лан, ити курдук элбэх ки- нигэ суруллан табыстаҕа.

Дмитриевтэр чөл олобу өрө тутан, оҕолоругар, сиэннэригэр үтүө холобор буолаллар. Ахмет Андрее- вич өссө устудьуоннуу сыл- дыан "Зурхана" диэн түмсүү тэринэн, элбэх уолу көнө суолга үктэнэргэ көмөлөс- пүт. Кэлин үлэлээх-үөрэх- тээх дьонун-мааны ыал аҕата буолан олон үгүс- түк махтаналлар. Онтон 1980 сыллар ортолоругар Күндээдэбэ чөл олобу ту- тууу уопастыбатын сайайа сылдыбыта. Саха норуота чөл куттаах-сүрдээх буол- лабына, инникитэ кэскил- лээх буолуо диэн санааны тутуһаллар.

Дмитриевтэр дьиэ кэр- гэн 2015 с. "Лучшая семья Российской Федерации" мэтээлинэн наҕараадала- мытара. Онон Ахмет Ан- дреевич уонна Надежда Петровна Дмитриевтэр 10 оҕону киһи-хара онорон, барыларын үрдүк үөрэх- тээн, ону сэргэ таһаары- лаахтык үлэлээн-хамсаан, билигин бочуоттаах сын- ныаланнарыгар оҕолорун, сиэннэрин сылааһыгар ололорлор.

Оҕолоро бары атаха ту- ран, үөрэхтэнэнэр, туруу үлэнигэр буоллулар. Сорохто- ро ыал ийэлэрэ, аҕалара буолан, оҕо-уруу төрөтөн, Ахметтар билигин сүүрбэч- чэ оҕо эһээтэ, эбээтэ буол- лулар. Надежда Петровна өрүү уоһуттан түспэт үтүө мичээрдээх, дьонго элэк- кэй сыһыаннаах, аһыныгас дууһалаах буолан, дэриэби- нэ дьонугар улаханньык убаастатар киһи.

Дмитриева Зинаида Андреевна ахтыгыттан бэлэмнээтэ Валентина САРТАЕВА-ВАСИЛЬЕВА. Дьокуускай к.

ИЙЭБИТ ТУҢУНАН ИСТИГНИК

Биниги тапталлаах ийэ- бит, эбэбит, хос эбэбит педа- гогическай үлэ уонна тыыл бэтэрээнэ МИХАЙЛОВА Дарья Николаевна бу дьыл ыам ыйын 17 күнүгэр 90 саа- Һын туолар. Ити кэрэ бэлиэ түгэнигэр туһунан бука бары кинини итинтик-истинник эбэрдиһибит!

Кини Мэнгэдьк нэһи- лигэр (Ньурба) 8 оҕолоох Романовтар дьиэ кэргэттэ- ригэр үһүс оҕонор 1932 сыллаахха күн сиригэр көрбү- тэ. Ийэбит олох кыра эрдэ- ҕиттэн ийэтин эдьийигэр

Бэттии Маайатыгар ити- либитэ. Сайын айыы таба- нан Сугдыаарынан Ыгыат- таннан көһө сылдьан улаап- ыта. "Дэһэттирдэр" диэн дьулаан тылы онно исти- битэ.

Биниги, оҕолор кыра эрдэхпитинэ, дьиэ кэргэн бары кизэ мустан, ийэбит остуоруйалары кэпсиригэр уонна кэспээннэри ааҕарын кэрэхсэн истэр буоларбыт. Ол уобарастар билингэ диэри биниги өйбүтүгэр- санаабытыгар суураллыбат- ык сөҕөн сырыттаҕара.

Оҕолоро билингэ диэ- ри саныбыт, ийэбит миинньик талабынан бө- рүүлөнөн, плакат суруна- рын, түүн хойукка диэри тэртээтэ бэрэбиэркэли- рин, уроугар бэлэмнэрин.

Кини салайар кылааһын оҕолоро үөрэххэ, бэрээдэ- кэ бастыыллар этэ, ол иһин куруук "Ленин хонугар" үөрэнэллэрэ.

Ийэбит алта оҕону төрө- төн улаатыннан олох суо- лулар туруортаабыта. Кини- лэр кыһыннары-сайынна- ры тангар уонна утуйар таҕастара, аһыар астары уонна да көрүү-харайыы, эмтээн-томтоонун. Оҕо- лорун тустарыгар санааба- онооҕо ылларан түүн утуй- бат түгэннэр. Итини бары- тын бу бэйэбит ийэ-аҕа буол- лан баран эрэ өйдүүбүт. Ки- ни истэнэр массынатын тыаһа билингэ диэри кул- гаахпыттар иһиллээхтиир. Буһарбыт миинин минньи- гэс амтанын, билигин даҕа- ны эндэппэкэ билиэхпитин сөп. Кини сымнаҕас ытыс- тара төбөбүттэн сэрэнэн имэрийэн ыллалара, тап- таабыт истингэр хаархара - бу биниэхэ барыбытыгар үрдү- кү дьол!

Оҕолоро, сиэнэрэ, хос сиэнэрэ, балта уонна ыраах чугас аймахтара.

Малдыбар нэһилигэр Саха нуруотун историятыгар сүдү сулгалаах өрөспүүбүлүкэбит 100 сыллаах өрөгөйдөөх үбүлүөйүн үрдүк тэрээһиннээхтик, өрө көтөбүллүү-лээхтик бэлиэтээбит.

Бу үөрүүлээх күммүтүн Саха сириг судаарыстыбаннай уонна общественнай деятеллэрэ, САССР бастакы бырабыталыстыбатыгар Үөрэхтээһингэ уонна Сир онгоһуутугар бастакы Наркомнарын, Бүтүн Союуустаабы Киин Ситэрииллээх кэммиттэ иһинэн Саха АССР бастайааннай бэрэстэбиитэллэринэн үлэлээбит ини-бии Сэмэн Донскойдар уонна Аҕа дойду сэриитигэр Улуу Кыайы устуоруйатыгар Рейхстаг эркинигэр сахалар кыайыны уһансыбыт бэлиэлэрин: "Были и мы из Якутии" диэн үйэлэргэ туһулуур суругу хаалларбыт, суруналыс, социолог-экономист, учуонай Феоодосий Семенович Донской сырдык ааттарыгар сүгүрү-йүүбүт бэлиэтин Донскойдар олоубут Булгуннааххаах диэн сирдэригэр "Үс Сэргэбэ" сибэкки урааһыныттан саҕалаабыт.

Ол кэнниттэн "Саха Автономнай Советскай Социалистическай республикатын 100 сылыгар" олохтоох дьаһалта иниигэр мустубут сахалыы таҕастаах нэһилиэнньэ дьонугар аналаах үөрүүлээх миитин буолла. Миитини күтээх, төлөннөөх тылларынан Нуруот айымньытын киинин дириэктэрэ Слепцов Н.Б. иилээн-саҕалаан ытта. Нэһилиэк Аҕа баһылыга Степанов А.А. эбэрдытыт эттэ. Эдэр ыччат уонна оскуола оҕолорун толорууларыгар хоһоонор аабыллылар. Ол кэнниттэн Саха Автономиятын төрүттэспит чулуу уолаттарын мэтириэтэрин тутан, Сахабыт сириг, оройуоммут, нэһилиэкпит былаахтарын күөрээчи тутан уулусанан сэлэни хаамтыбыт.

Бырааһынныктыы киэргэтиллибит Спорт саалаҕа "Үүнэ-сайда тур Сахабыт сир!" - өрөспүүбүлүкэбит өрөгөйдөөх үбүлүөйүн уруйдуур-айхаллыыр бырааһыннык үөрүүлээх чааһыгар нэһилиэк Аҕа Баһылыга Степанов А.А. бастын үлэлээхтэргэ наҕараада туттартаа: үйэ анарыттан ордук үгүс көлүөнэ ыччаты иитиигэ-үөрэтиигэ олобун анаабыт, нэһилиэк историятын үйэтиитиигэ сүнгэн кылааты киллэрбит, киллэрэс да сыдыар нэһилиэк Ытык олохтооҕо, СӨ үтүө-

Дойдубут историятын ытыктыыр — ытык иэспит

лээх учуутала Николай Дмитриевич олохтоох дьаһалта аатыттан махтал суругунан уонна бэлиээн наҕараадаланна; ини-бии Донскойдар ааттарынан музей салайааччыта, СӨ үөрэбириитин туйгуна, нэһилиэк Бочуоттаах олохтооҕо Татьяна Афанасьевна Ил Дархан Айсен Сергеевич Николаев грамотатынан, СӨ Бочуоттаах бэтэрээнэ бэлиээн наҕараадаланна; РФ уопсай үөрэхтээһинин Бочуоттаах үлэһитэ, СӨ үөрэбириитин үтүөлээх үлэһитэ, нэһилиэк Бочуоттаах олохтооҕо, "Чуораанчык" ОСК сэбиэдиссэйэ Таисия Васильевна - СӨ үөрэбириитин систиэмэтин Бочуоттаах бэтэрээнэ диэн бэлиээн наҕараадаланна. Ону сэргэ, Таисия Васильевна уонна Татьяна Афанасьевна Госдума депутата Аммосов Петр Револьдович аатыттан махтал суруктары туттулар. Итинник махтал суругунан наҕараадаланна СӨ культууратын туйгуна, нэһилиэк модельнай бибилэтиэкэтин үлэһитэ Иванова Елена Никоновна.

Ил Түмэн Бочуотунай грамотатынан наҕараадаланнылар: нэһилиэк социальнай үлэһитэ, Ньурба оройуонун социальнай эйгэтин Бочуоттаах үлэһитэ Афанасьева Надежда Михайловна, "Чуораанчык" ОСК старшай иитээччитэ Кононова Мария Викторовна уонна Иванова Елена Никоновна. "Алаһа" эбээлэр кулууптары уонна "Айылыг" дьахтар кэммитиэтэ аатыттан Т.А. Саввиноваҕа эбэрды сурук, сибэкки дьөрбөтө уонна бэлэх туттар-

дылар. Бибилэтиэкэ үлэһитэ Иванова Е.Н. Саха АССР 100 сылыгар аналаах Сахабыт сириг историятын билиигэ "Өркөн өй" күрэх финальнай турун кыайылаахтарыгар мэтээллэри, грамоталары туттартаата. Ол курдук бастакы миэстэни Олохтоох дьаһалта эдэр испиэлиистэрэ, 2 миэстэни - оскуола эдэр учууталара уонна 3 миэстэни "Чуораанчык" уһууаан эдэр иитээччилэрэ ылылар. Ону таһынан, "Символы Якутии" өрөспүүбүлүкэтигэр олимпиадаҕа кыттыбыт оскуола оҕолоругар сэртификэттэри, учууталларга махтал суруктары туттартаата.

Ол кэннэ өрөспүүбүлүкэбит төрүттэммит өрөгөйдөөх 100 сылын бэлиэтээн, тэрилтэлэр туруорбут "Саргылаах саха кылыһахтаах куолаһа" диэн ааттаан Сахабыт нуруотун фольклорнай нүөмэрдэрин көрдүбүт, Омоҕой саҕаттан олохтоомут оһуохай үн-күүтэ - түһүлгэ үөрүүтэ буоларын бигэргэтэн оһуохайы оройуттан тутан, үөрүүбүт-көтүүбүт үрдээтэ. Оһуохайы Нуруот айымньытын киинин дириэктэрэ Слепцов Н.Б. саҕалаабытын кэнниттэн, кини кэргэнэ, алын кылаас учуутала Слепцова Лилия Сергеевна айыл-баттан бэриллибит ийэ кылыһабынан (нуруот ырыаһыта Сыччыкы Сэмэн сиэнэ, 2012 с. олонхо ыһаабын Аан Далбар этээччитэ Ушканова О.С. кыһа) диктитик этэн-тыһынан, Сахабыт сирэ 100 сылын уруйдаан-айхаллаан, Автономияны төрүттэспит биир дойдулаахтарытын ахтан ис хо-

һоонноон этэн чоргуйан, дьоллоох түһүлгэни төрүттээн, дьонсэргэ махталын ыһан ыла.

Биир кэрэхсэбиллээх тэрээһиммитинэн "100 сылга - 100 онгоһук" диэн уран тарбахтаах эбээлэр, ийэлэр онгоһуктары быыстапкага саалабытын киэргэттэ. Хамсык кэмигэр олон тикпит санга элбэх онгоһуктарынан дьону сэргэсцитилэр. Марфа Петровна Тартакынова бэйэтэ илиинэн тикпит онгоһуктарыгар 25, барыта сүүйүлээх лотерея тэрийэн оонньоотто.

Онтон ини-бии Донскойдар музейдарыгар экскурсия буолла. Музей санга эбии матырыйалларынан хангатыллан уонна Степанов Василий Николаевич оскуола үбүлүөйүгэр биэрбит 50 тыһ. солкубайыгар ылыллыбыт стеллажтара, витриналара тураннар музейбыт олус тупсабай көрүннэммит көрүүххэ олус үчүгэй.

Киэһэ 7 чааска Никиипэр Сэмизнэп ааһынан Нуруот айымньытын киинигэр Малдыбардаабы "Чуораанчык" оҕону сайыннарар киин иитиллээччилэрин уонна үлэһитэрин күүһүнэн туруоруллубут Саха АССР 100 сылыгар аналаах испэктээкиллэрин көрдөрөннөр өрөспүүбүлүкэбит үбүлүөйдөөх күнүн эбии ситэрэн-хоторон биэрдиэр. Сахабыт сириг историятын эдэр көлүөнэҕэ сырдатар сыаллаах олус үчүгэй "Күн сырдыга" оҕолор, "Харангата сырдыкка" диэн үлэһиттэр испэктээкэрин уонна кэнсиэртэрин көрөн олус диэн астынны-

быт, дуоһуйдубут.

Бу испэктээктэр сценарийдарын суруйбут, режиссердаан туруорбут СӨ үөрэбириитин туйгуна, үрдүк категориялаах иитээчи Ольга Семеновна Ушканова буолар. Хас биридди кыттааччы оҕо буоллун, улахан киһи буоллун оруолларын олус бэркэ табалларын, таҕастарын-саптарын, декорациятын, музыкатын, тыһын-уһун, уотун-күөһүн орубуна онгороллорун киһи сөбө-махтайа көрөр. Кыра оҕону сааан артыыстыырга, туттарга-хаптарга үөрэтиэххэ диэтэххэ олус уустук буолуохтаах. Төрөппүттэр оҕолоро оонньууларын, ылыллыларын, хоһоон аабалларын көрөн олус диэн сөхтүлэр да, астыннылар даҕаны, үгүс махтал тылларын "Чуораанчык" үлэһиттэригэр анаатылар.

Онон Малдыбардар Саха АССР 100 сылын бары бииргэ түмсэн үрдүк таһымнаахтык бэлиэтээбит диэн нэһилиэк дьон-бука бары астыммыттарын биллэрдилэр.

Сахабыт сириг кэскилэ, сарсынны саргыта хас биридди бэйэбиттэн тутулуктаабын өйдүөхтээхпит. Сахабыт нуруота сайдылаах буоларын туһугар сырдык тыһыннарын толук уурбут улуу дьоннуорбутун умнуо суохтаахпыт! Дойдубут историятын ытыктыырга, сыаналыырга оҕо саастарыттан өйдөрүгэр-санааларыгар ингэрэр - биһиги Ытык иэспит!

Елена ИВАНОВА.

Бордон нэһилиэгэ бүтүн саха сириг курдук өрөспүүбүлүкэ Автономияны ылыбыт өрөгөйдөөх 100 сыллаах үбүлүөйүн үрдүк тэрээһиннээхтик үөрэн-көтөн, көтөбүллэн көрүстэ. Автономия олохтооноругар уонна төрөөбүт дойдубут чэлигэ сайдарыгар олохторун анаабыт чулуу уолаттарбыт Степан Васильев уонна Михаил Мегежекскэй бүүс-тэригэр миитининэн саҕаламмыта. Баһылыктыг Ушканов Л.В., нэһилиэк сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Степанов П.Ю., ону тэнэ тэрилтэ салайааччылары бырааһынныгынан эбэрдылээтилэр.

Миитингэ тэрилтэлэр бэйэлэрэ мустан күргүөмүнэн хааман кэллилэр, элбэх былаахтар, араас өгнөөх саарыктар колонналары киэргэттилэр. Сорох тэрилтэлэр биир формалаахтар, үгүстэр сахалыы таҕастаахтар. Биллэн турар, ордук элбэх киһилээх колонна оскуолабыт кэлэктиибэ буолар. Алтыс кылаастан үөһэ кылаастар бары кэлэн өрөгөйдөөх үбүлүөйү көрүстүлэр, бу кинилэр дойдуларын историятын биллэрэригэр, таптылларыгар дьайбыта чопчу.

Бырааһыннык программатын биир көрүнүгүн Маалыкай модельнай библиотеката "Төрөөбүт дойдум - Саха сирэ" диэн квест-оонньууну тэрийбитэ буолла. Оонньуу 5 тохтобулаах. 1 тохтобул - библиотека, эппиэттээх үлэһитэ Яна Ушканова. Бу тохтобулга Өрөспүүбүлүкэ 34 улуунун гербэлэрин тула ырытыһыы, таайсы буолла. 2-с тохтобулга -

Туһалаах оонньуу-күрэх

революционердар пааматынныктыгарыгар, Вера Аммосова кыттааччылары көрсөн Саха сириг историятыгар сыһыаннаах викторина ыытта. 3-с тохтобул - саха балаһыгар саха суруйааччылары суруйбут айымньыларын төһө биллэлэрин тургутан көрдүлэр. Бу тохтобулга хамаанда чилиэннэрэ бары элбэхтик кинигэ аабаллара билиннэ, суруйааччылар айымньыларын барытын сөпкө таайдылар. 4-с тохтобул - Марха өрүс биэрэгэр "Я люблю Малыкай" диэн причалга Саргылана Анастольевна Саха сириг харыстанар уонна бэлиэ сирдэрин таайтарда. 5-с тохтобул - "Кистэлэннээх тохтобул". Манна көннөрү ыйан биэри эрэ онгоһулунна. Тохтобул ханна баара биллибэт,

онон хамаандалар барытын бэйэлэрэ толкуйдаан, билэн таһаарыахтаахтар.

Оонньууга 6 хамаанда кытынна. Кинилэр бары 3 киһиттэн тураллар, ону таһынан хаартыскаҕа түһэрээччилээхтэр уонна суоппардаахтар. Хамаандалар бары бэлэмнээн кэлбиттэрэ көстөр: бары ааттаахтар, девизтээхтэр уонна формалаахтар. Орто оскуола, ЖКХ, "Кэрэ эйгэ" оскуолата, "Мичил", "Сардана" уһууааннар, дьаһалта үлэһиттэрэ. Күрэх түмүгү 1 миэстэни "Кэрэ эйгэтин" оскуолата, 2 миэстэни "Мичил" оҕо уһууаана, 3 миэстэни орто оскуола хамаандата ылылар. Кыайылаахтар бары бириистэринэн уонна грамотанан наҕараадаланнылар. Кыттыбыт дьон бары туоһу

суругунан бэлиэтэннилэр. Күрэххэ кыттыбыт хамаанда чилиэннэрэ бары оонньууну олус сэргээбиттэрин, сэргэх тэрээһин бытыллыбытын, инники өтүгүр өссө даҕаны маннык күрэхтэри тэрийээрин диэн баҕа санааларын эттилэр. Бүтэһигэр бары уопсай хаартыскаҕа түһүү ытыгылына.

Мин бу оонньууну көрбүт киһи быһытынан эмиэ олус сэргээтим, кыттыһарга ыгырбыттарыгар үөрэбин, махтанабын. Оон-

ньууттан элбэҕи билбэтэхпин биллим. Киһини толкуйдатар, сэргэх тэрээһин эбит. Ити курдук, ыччат, орто саастаах дьон араас тэрээһиннэргэ кыттан бэйэтин билиитин, культууратын үрдэтэрэ, үлэлиир тэрилтэтин чизин көмүскүүрэ олобу киэргэтэр, ким баҕарар билиигэ, үрдүккэ тардыһар санаата күүһүрэр буола-лаба.

Вера СОЛОВЬЕВА, Маалыкайдаагы пресс-киин.

Сэбиэскэй кэмнэби эдэр ыччаты Ийэ дойдуга тапталы, үгүнү, сырдыгы, бэринилээх буолууну итин сүрүн сорук буолара саарбахтаммат этэ.

Үйэ анаара буолар эбит култуурунай-сырдатар учулищыны бүтэрэн Ньурбабар 1972 сыллааха анаттаран үлэни кэлбитим. Үөрэхпэр барыам иннинэ оройуонум тыатын кулууптарыгар худоһуннук-оформителлинэн коммандировкаларым. Оччотооҕу култуура отделын инспириэтэрэ Ксенофонт Дмитриевич Уткин направление биэрэригэр "Үөрэхтин бүтэриг да кэлээр" диэн баба санаатын эппитигэр олобуран төрөөбүт дойдубар анаттарбытым.

Ньурбатаагы көһө сылдар тыһаатыр дириэктэрэ А.А. Габышев "Уруһуйдуур оҕо кэлбит дииллэр, миэхэ худоһуннук-бутафор наада" диэбитигэр Ксенофонт Дмитриевич "Биһиги анаан үөрэттэригэр оҕобут, онон биэрбэппин" диэннэн култуура эйгэтигэр үлэбин саҕалаабытым.

Ньурба оройуонун култуура отделын сэбиэдиссэйэ К.Д. Уткин дыһаһынан 1974 с. оройуон паркатын дириэктэринэн ананан үлэһэбитим. Ксенофон Дмитриевич салайытынан уопастыбаннай күүһүнэн түмэл аһарга үлэ саҕалаабыта. РДК худоһуннуга В.Е. Торохов, учуталлар Л.Я. Левин, А.Н. Никифоров буоламмыт түмэл экспонаттарыгар анаан фоновай уруһуйдары, истизэндэлэри онорон түмэл бэс ыйыгар урукку Россельхоз хонтуруатыгар аһыллыбыта.

Күһүнүгэр анал үөрэхтээһим быһытынан Ксенофонт Дмитриевич Маар кулубугар дириэктэринэн ыыппыта. Тьа кулубугар биир эрэ штат көрүллэрэ, анал үөрэхтээхтэр да оройуонга ахсааннаах этибит.

Үлэһэбит кэмнэбэр ирдэбиллэр сэбиэскэй олох кэмнин: тохсус пятилетка былааннаах соруудахтарын толорууга үлэһиттэр социалистическай куоталаһыларын көбүлээһин, бастың уопуту киэңник тарҕатыы, кыһыл муннуктары тэрийэн агитационнай-маассабай үлэни утумнаахтык, тьа хаһаайыстыбатын испэ-сэлиистэрин, интеллигенцияны, комсомолецтары уонна ыччаты тардан култуура дьыэлэрин уопастыбаннай сэбиэттэрин тэрийэн үлэһиттэр култуурунай сын-ныалаһнарын тэрийии этэ.

Бу курдук ирдэбиллэри толорууга сопхуос салалтатын, парткомун, комсомольскай тэриэттин кытта сүбэлэһэн былаан ылы-

– Култуура ситимэ төрүттэммитэ 100 сыла –

Култуура эйгэтигэр бастакы хардыыларым

нан үлэбитин толорорбут.

Коммунистическай итии кытаанах хонтуруолга турара, ол курдук "Эргэ саҕа Дьыл" диэн оройуонга бастакынан ыччаттарга бырааһынныгы тэрийэммит райсовет райкомун бюротуттан лыгыччы мөбүллэн турардаахпыт: коммунистическайды тыыннга ыччаты иппэккэ аны мантан инньэ иччини, абааһыны, итэбэли, тангараны итэбэйиэгэ тиэрдэр үлэ ыытаары гыммыккыт диэн.

Оройуон киинигэр киирэн кэнсизэр ытарбыт. "Кулууп үлэтин сыллаагы летоһина" диэн альбом туттарарбыт. Айар кэлэктиип састаабыгар Евдокья Федорова, Николай Егоров, Юрий Михайлов, Вася Михайлов, Любовь Готовцева, Виссарион Гаврильев, И. Кутанов курдук бастың толорооччулар баалара көрөөччүлэринэн биһирээрэ. Ол курдук Виссарион Гаврильев бэйэтин тылыгар тойук толорор. Репертуарга "Эйэ чуораанара", "Тупса тур Дьокуускай!", "Кыракий кысычааным" ол сағана ыланара. Нүөмэрдэри толорууга кэтэр көстүүмнэригэр хайбанара.

Кулууптут материалнай-техническэй өрүтүн ситэрэр-толорор соруктаах харчы киллэрээри гастроллары тэрийэригэр. Онно сопхуоспут салайааччылары транспорунан хаачыйаллара. Быткомбинат комсомолка кыргыттары көстүүм тигэргэ көмөлөһөр этилэр.

Ыаллыы Үөһээ Бүлүүгэ Онхой, Хоро, Хорула, Маалыкай, Хатыы, Малдыаһар бөһүөлэктэригэр гастроллаан кэлэригэр. Зоналар (билингинэн "түөлбэлэр") кэнсизэр, театрлизованнай көрдөрүүлэри туруораллара, агитквартираларынан туһалаах бэсиздэлэр, ССКП уураахтарын олоххо киллэрии соруктарын быһаарыыга лекциялар аабылаллара. Ыһахтарга ас-үөл бэлэмнээһинигэр олохтоохтор көхтөөхтөрө, Васильева Варвара Мисаиловна, Виссарион Акимович Гаврильев чөлөркөй куоластара дьыэрэйэрэ, Ньурбаба бастакынан оһуокай этээччилэринэн ыңгырыллар этилэр.

Комсомольскай тэриэтэ эскиртээрэ Вася Михайлов комсомолец оҕолору мунһан кулууптутун кыһынгыга бэлэмнээн үрдүгэр буор дан кутарбыт, онтон кыһы-

ныгар хаарынан сыбаан кэбиһэригэр. Үччат олус көхтөөхтүк үөрэ-көтө мустан үлэлиирэ. Култуура отдела кулууптуттар социалистическай куоталаһыга 2 миэстэ буолуппун биллэрэн усилитель, микрофон биэрбитигэр үөрүү бөбөтө буолуппун.

Үччаттар Зоя Петрова, Ваня Григорьев салайытынан ВИА тэрийбиттэрэ, музыкальнай инструменттарын харчы хомунан Мииринэй куораттан атыылаһан кэлбиттэрэ.

Көрдөрүүлээх (нагляднай) агитация идеологическай үлэ биир сүрүн көрүңүнэн аабыллара. Кыайыы 30 сылыгар элбэх улахан паннолар уруһуйдамыттар. Киһини үлэбэ көбүлүүр плакаттар, лозуннар мэлдьи баар буолаллары ирдииллэрэ. Кулууп иннигэр "Никто не забыт, ничто не забыто" сквер оһоһуллубута.

Фермаларга бастыңнарга тэннэһин дуоската, үт ыаһынын сыппаралара сурулаллара, оһуоха эбии РСФСР уонна Саха АССР Верховнай Сэбиэттэрин, олохтоох сэбиэттэр быыбардыгар анаан кыһыл тангаска лозуннар, плакаттар сурулаллара.

"Мин инники хардыым" диэн кулууп түмсүүтүн Саргылана Иванова салайбыта (кэлин Ньурбаба бибилиэтигээ үлэһэбитэ). Тьа хаһаайыстыбатын испэсэлиистэрин кытта ыччакка көрсүһүүлэри тэрийэрэ, идэни талыыга "Ровест-

ник" хаһыаты таһаараллара.

"Кэрэбэ үһуйуллуу" түмсүү салайааччыта Валя Слепцова олох кулууп үлэтин сүрүн актыбыыската этэ. Зоя Петрованын ыччаты түмэн Дьонкүүдэ эбэ кэрэ айылбатыгар тыһан устуу походун тэрийэллэрэ, айылба көстүүтүн, дойдуга тапталы, үлэһит ыччат сынныалангы, кэрэттэн дуоһуйууну ыла. Театрализованнай кэнсиртэри туруоран гастроллуурбут.

Бырааттыы Володя, Сеня Егоровтар, Коля Егоров, Любовь Готовцева быраатынаан Валерий Васильевтыын, Коля Николаев, бырааттыылар Славик, Владик Николаевтар, Виктор Сокольников, бытовий кэмбинээт кыргыттары, кулууп түмсүүтүгэр актыбынай оҕолор үгүстэрэ.

Кэргэнни Катя, Николай Егоровтар олус көмөлөһө этилэр. Валя Слепцова элбэх оҕолоох иллээх дьыэ кэргэн улахан оҕото буолан саҕабыла киһини сөхтөрөрө. Астыырга да кыргыттар киниттэн үөрэнэн үөрэллэрэ.

Саҕа испэсэлиис Светлана Петровна Герасимова хореограф үөрэбин бүтэрэн ананан кэлбитэ. Ариан Афанасьев, Римма Николаева, Ваня Григорьев оһуола кэнниттэн үңкүүгэ саҕа састаабы кэнэппиттэрэ, элбэх тэрээһиннэргэ, оройуон ыһааһар солбуллубат актыбыыстар этилэр. Саҕа дьылы бэлэмнээһингэ ыччат бары кэриэтэ түмсэн киэргэтэрэ, уруһуйдүт буолара, уһулуччу саҕабылаах Саввинов Славик этэ. Бу туһунан ол сылларга оройуон "Коммунизм суола" хаһыатын кэрэспэдиэһэ Клара Васильева бэлиэтээһинэ баар.

Ол кэмгэ сопхуос көрдөрүүтэ намыһах буолабына, эбэтэр арыгы иһэр буолабына култуура эйгэтин үлэһиттэрин өйдөтөр, иитэр үлэни күүстээхтик ыппаккытыттан диэн кулууп сэмэлэнэрэ.

Ол иһин фермаҕа сайыннары, кыһыннары ыам көрдөрүүтүн суруйан куоталаһыы кэриэтэ ыытыллара, "Прозводство бастыңнардыгар тэнгэ!" диэн. "Орто көлүгэ" фермаҕа социалистическай куоталаһыы кыайылааба уонна коммунистическай үлэ ударнига ыаньыксыттар Екатерина Кирилловна, Марина Дмитриевна үлэлииллэрэ. Күнгэ биридди ынахтан 56 кг. үтү был-

лара, кварталлаабы былааннарын 130-145 % толороллоро. Онтон эдэр үлэһит Светлана Никифорова үрдүк көрдөрүүлэбдинэн инники тахсыбыта.

Кочегардырын Н.С. Илларионов эдэр киһи Валерий Никифоровтыын үлэлииллэрэ. Олорор дьыэ, кочегарка тымныһарын ыччаттар хаарынан сыбааннар, сүөһүлэргэ эбии аһылык оһоһуллан үт ыамын түһэрбэтэ.

Киһи барыта үлэлээх этэ да буоллар, өрөбүллэргэ комсомолецтар кургүөмүнэн субюотуннукка тахсарбыт. Олус да холку майгылаах, кэрэ дьоннор баалларыттан үөрэригэр. Холобур олоһтон биридэстэрэ сельсовет эскиритээрэ Варвара Максимовна фермаҕа субюотуннуктары тэрийсийгэ, түөлбэлэргэ култуурунай-маассабай үлэни ыытыыга салайсара, ыйара-кэрдэрэ, сүбэ-ама буолара, кэнсизэргэ кыттарта.

Оччолорго, олохтоохтор этэлэринэн, өр кэмнэргэ ыал буолуу тохтуу сылдыһыт буолабына 1975-76 сылларга элбэх алаһа дьыэ таптал отун күөдүһүпүтэ. Бу эдэр дьон үлэбэ, сынныаланга үгүстүк алтыһарын, доһордоһорун бэлиэтэ диэххэ сөбө дуу. Ону алтынныга биир күн үс уруу тэриллиитэ туоһулдуур. Ол иһигэр мин Герой ийэ Степанова Татьяна Петровна улахан уолугар Никифоров Кирилл Трофимовичка кэргэн тахсыбытым. Ол кэмнэргэ олорор дьыэ субюунан кыһарытыгар худоһуннук-бутафорунан үлэбэ ананан көспүпүт.

Түөрт оҕолонон, алта сиэннэнэн 35 сыл биригэ олоһуллубут кэннэ ыарахан ыарыыттан кэргэним олохтон туораабыта.

Маар сэлиэннэтин олохтоохторун, эдэр ыччатын кытта олох-дьаһах, сизэр-майгы, өй-санаа, итии-үөрэтии, кэрэ-үтүө олох оһуолатын аһан, култуура эйгэтигэр үлэһэбит умнуллубат кэрчик кэмминэн буолаллар.

Билингни олох балысханнак сайдытын кэмигэр Маар култууратын Дьэһитин үлэһиттэрэ саңаттан саңа методиканы киллэрэн үрдүк үрдэллэрдээх үлэ үөһүгэр сылдылаларыттан олус үөрэбин, киэн туттабын, махтанабын.

Баҕарыбын саңа култуура дьыэтэ дьэндэийэн. Сынныалаң, сайдыы инники күөңгэ бу курдук үөрүү өрөгөйдөөх арыллыбыт аартыгынан айаннаатын!

Мария Васильевна АНТОНОВА.

Бэлэмнээтэ Валентина Самсонова.

Ыам ыйын 7 күнүгэр К.Д.Уткин аатынан "Норуоттар доһордоһуулары" түмэл хартыынай галереятыгар Ньурбатаагы Искусство оскуолатын выпускнига Мария Кузьмина "Вдохновение" ("Өрө көтөбүллүү") анал быыстапката буола.

Маньык быыстапка үөрэнээччилэр айар дьобурдарын этинэ үөрэнэллэригэр ананан ыытыллар.

Арассыһа норуот үөрэбириитин туйгуна, "СӨ художественнай, норуодунай дьобурга кылаатын иһин" бочуотунай бэлиэлээх уруһуй кылааһын преподавателэ Саргылана Николаевна бэйыл 18-с төгүлүн үөрэнээччилэрин анал быыстапкаларын тэрийэн ыытар. Анал быыстапка ыыппыт үөрэнээччилэрэ билигин араас үөрэх кыһаларыгар үөрэнэллэр, айар идэни талан үлэлииллэр.

"Вдохновение" быыстапкаҕа улуус, куорат дыһалталарын салалталарын, култуура эйгэтигэр, Мария биригэ үөрэнэр кылааһын оҕолоро (Пахомова И.Н.) кыттыны ыланнар эдэр худоһуннукка анаан эбэрдэ истингин этилэр.

Быыстапканы Искусство оскуолатын дириэктэрэ Елизавета Романовна Евсеева кириин тыһынан аста.

Мария учуутала Саргылана Николаевна Олесова бар дьонуугар туһаайан: "Олус үчүгэй түмэл тутулан, ньурбалар киэн туттар

– Кэрэ эйгэтэ –

Үөрэнээччи айар дьобурун көбүлүүр быыстапка

сирдэмипитинэн улуус баһылыгар Алексей Иннокентьевка, оскуолабыт дириэктэригэр Елизавета Евсееваҕа, биригэ үлэлиир кэлиэгэлэрбэр махталбын тиэрдэбин.

Үөрэнээччилэрбитин, эдэр ыччаты өйөөмүт анал быыстапка тэрийэн ыытабыт. Кэрэбэ сыстыбыт оҕо кэнэбэһин инники суолун таба тайанан ситиһилээх

буоларыгар көбүлүүр күүс биэрэбит", - диэн эттэ.

Салгыы Мария ситиһилэрин туһунан СӨ култуура тын туйгуна, Ньурбатаагы Искусство оскуолатын преподавателэ Зинаида Егоровна Ильина билиһиннэрдэ.

Мария төрөппүттэрэ, аҕата Степан Алексеевич Герасимов Кировтаагы чоһ карьерыгар механик көмөлөһөөччүтүнэн, ийэтэ

Александра Александровна Кузьмина маҕаһыннга атыһытынан үлэлииллэр. Мария үс оҕолоох дьыэ кэргэнгэ ыал бастакы оҕото буолар. Киһи Убайан орто оскуолатын 10 "б" кылааһыгар ситиһилээхтик үөрэнэр.

Мария төрөппүттэрэ быыстапка үрдүк таһынаахтык барытыгар үөрэтэр учууталыгар Саргылана Николаевнаҕа, "Но-

руоттар доһордоһуулары" түмэл салайааччытыгар Анна Андреевнаҕа, быыстапкаҕа кэлбит дьонно махталларын биллэрдилэр.

Анал быыстапкалаах Мария: - Мин кыра сааспыттан уруһуйдуубун, 12 сааспыттан Искусство оскуолатыгар үөрэнэн бэйыл бүтэрэбин. Бүгүңнү быыстапка көрдөрүүтүгэр талылыбыт үлэлэрим тураллар, -диэн кэпсээтэ.

Уруһуйдарыттан көрөн айар дьобурдаах кыыска Марияҕа оскуолатын ситиһилээхтик түмүктээн, баҕарар идэтигэр үөрэнэ кириэригэр баҕара хаалабын.

Антонина СЕМЕНОВА.

Сборная команда Нюрбинского района Республики Саха (Якутия) «Я-КУТ» - Якутия - команда учительских талантов приняла участие в межрегиональном конкурсе педагогических команд «Дальневосточный ринг учительских групп («ДРУГ»)» в два этапа: с 1 по 8 апреля на заочном этапе, с 21 по 23 апреля 2022 года в очном этапе, который прошел в г. Хабаровск.

В состав команды вошли: Ушканов Федор Федорович, директор МБОУ «Малыкайская СОШ им. М.В.Мегежеского», Васильев Сергей Викторович, директор МБОУ «Егольжинская СОШ им.Д. И. Павлова», Яковлева Евдокия Ивановна, заместитель директора по воспитательной работе, учитель биологии МБОУ «Нюрбинская СОШ№1 им. Ст. Васильева», Кузьмина Кристина Сунтариевна, учитель русского языка и литературы МБОУ «Анто-

новская СОШ им. Н.Н. Чусовского». Руководителем нашей команды является Федорова Мария Афанасьевна, главный специалист центра общего образования и мониторинга МКУ «Управления образования Нюрбинского района».

В заочном этапе конкурса приняли 22 команд из 14 регионов. По итогам заочного этапа мы вошли в тройку и были приглашены на участие в очном этапе среди 11 команд из 9 регионов: Приморский край, Хабаровский край, Амурская область, Забайкальский край, Еврейская АО и другие.

Организаторами межрегионального конкурса являются Министерство образования и науки Хабаровского края, краевое государственное автономное образовательное учреждение дополнительного профессионального образования «Хабаровский краевой

– Образование –

"Чтобы дойти до цели, надо прежде всего идти"

института развития образования" (ХИРО), региональная общественная организация «Хабаровская краевая общественная организация лидеров образования "Учитель года"».

Межрегиональный конкурс ДРУГ (Дальневосточный ринг учительских групп) нам позволил ещё раз испытать свои возможности, выйти из зоны комфорта и почувствовать дух конкуренции.

Любой профессиональный конкурс - это возможность. Проверить себя, свои навыки, конкурсы педагогического мастерства заставляют разложить все мысли по полочкам и собраться. Кроме того, данный конкурс был особенен тем, что он командный. А в команде работать вдвойне интересней. Республика Саха (Якутия) впервые принимала участие в этом конкурсе, поэтому на наши плечи ложилась огромная ответственность.

К конкурсу мы начали готовиться с начала апреля, параллельно принимая участие на заочном этапе. За это время мы успели познакомиться и собраться в одну команду.

Все этапы, безусловно, были очень интересными, уровень организации также был на высоком уровне. Конкурс проходил в рамках VIII Краевого слёта лидеров педагогического мастерства и молодых педагогов «Слёт Пелика-

нов" что говорит о том, что в мероприятии в роли экспертов примут участие ведущие учителя России, лауреаты и победители конкурсов "Учитель года" разных уровней.

Параллельно с межрегиональным конкурсом, проходил краевой конкурс молодых педагогов "Педагогический дебют" такой формат проведения параллельно двух мероприятий показался нам очень интересным. Каждый конкурсный день был предельно насыщенным и полезным, проводились мастер-классы, семинары. Поэтому из Хабаровска мы уехали не только с победой, но и с внушительным багажом знаний.

На этапе "Сверхурочка" мы провели внеурочное занятие в гимназии №6 г. Хабаровска в 10 классе. Тема занятия была "Дикарь по Хабаровску", на котором учащиеся составили туристические маршруты по г. Хабаровску. Учащиеся были очень активны и с удовольствием рассказали о значимых местах города. Отлично, что один из учеников в конце выразил желание создать приложение по данной теме. Поэтому надеемся на то, что из нашего внеурочного занятия выйдет добротный проект.

Плюс любого конкурса заключается в том, что можно показать свой профессионализм,

но и, самое главное, на мой взгляд, возможность познакомиться и пообщаться с единомышленниками, интересными людьми, завязать не просто знакомство, но и настоящую дружбу. Самое ценное приобретение - роскошь общения на высоком профессиональном уровне с лучшими представителями общества учителей.

По итогам конкурса наша команда заняла 1 место в Дальневосточном регионе и стали победителями в номинации "Прорыв года", 2 место команда Амурской области, 3 место команда г.Хабаровска.

Самым волнительным моментом было подписание декларации о сотрудничестве участников межрегионального совета клубов "Учитель года".

Пользуясь случаем хочется поблагодарить Главу МР "Нюрбинский район" Иннокентьева А.М. и руководство МКУ "Управления образования Нюрбинского района" в лице начальника Аргуну А.П. за оказанную поддержку и организацию выезда в г. Хабаровск. Отдельную благодарность выражаем идейному вдохновителю и руководителю нашей команды главному специалисту ЦОО и мониторинга МКУ "Управления образования Нюрбинского района" Фёдоровой М.А. Надеемся на то, что полученный нами опыт пригодится для дальнейшего развития системы образования Нюрбинского района.

ВАСИЛЬЕВ С.В.,
директор МБОУ
"Егольжинская СОШ
им.Д.И.Павлова".

– В республике –

В Мегино-Кангаласском районе Якутии планируется реализация инвестиционных проектов

делегация обсудила проект строительства животноводческого комплекса нового типа на 400 голов. В районном центре планируется создать ферму полного замкнутого цикла и производства высококачественного сырья - молока и мяса. В комплексе будут использоваться современные энергосберегающие технологии и роботизированная техника.

Во второй день работы в Якутске делегация приняла участие в круглом столе под руководством председателя правительства Андрея Тарасенко по обсуждению перспектив применения передового опыта регионов

в сельском хозяйстве республики. Кроме того, гости посетили Детский молочный комбинат, Якутский гормолзавод, встретились с представителями Якутского научно-исследовательского института сельского хозяйства.

Все полученные в ходе работы материалы послужат развитию животноводства и молочного производства в Якутии. Стороны договорились о взаимодействии на всех этапах реализации инвестиционных проектов в молочном производстве Мегино-Кангаласского улуса.

Служба по связям с общественностью
АКБ "Алмазэргиэнбанк" АО.

Перспективы внедрения передовых практик при реализации инвестиционных проектов в сфере животноводства и молочного производства в Мегино-Кангаласском районе Якутии обсудили представители ведущих животноводческих ферм из Татарстана, Воронежской области и Подмосковья, Национального союза представителей молока Союзмолоко, Всероссийского научно-исследовательского института молочной промышленности, а также крупнейшего предприятия в РФ по производству молочной продукции ПАО "Молвест".

Экспертный обмен мнениями в Якутске инициировала советник Председателя Правления Алмазэргиэнбанка Людмила Николаева при участии Агентства по привлечению инвестиций и поддержке экспорта РС(Я) совместно с АО ФАПК "Туймаада".

В самом Мегино-Кангаласском районе

Весна

*Пришла Весна. Снег уже растаял.
Растут красивые сирени.
Каждое утро поют птички,
Листья станут растишь.
И на улице становится тепло.
Сосульки все растаяли
Ласточки нам с весной летят.
Речки все стали тёплыми,
На дворе стоит весна!*

Е.Анита,
4 "Б" класс
Убаинской средней школы.

Уважаемые лесопользователи, граждане!

Государственное казенное учреждение Республики Саха (Якутия) "Нюрбинское лесничество" предупреждает, что приближается пожароопасный сезон 2022 года.

Со дня схода снежного покрова в лесах ЗАПРЕЩАЕТСЯ:

- использовать открытый огонь (костры, паяльные лампы, примусы, мангалы, жаровни) в хвойных молодняках, на гарях, на участках поврежденного леса, торфяниках, в местах рубок (на лесосеках), не очищенных от порубочных остатков и заготовленной древесины, в местах с подсохшей травой, а также под кронами деревьев. В других местах использование открытого огня допускается на площадках, отделенных противопожарной минерализованной (то есть очищенной до минерального слоя почвы) полосой шириной не менее 0,5 метра. Открытый огонь (костер, мангал, жаровня) после завершения сжигания порубочных остатков или его использования с иной целью тщательно засыпается землей или заливается водой до полного прекращения тления;
- бросать горящие спички, окурки и горячую золу из курительных трубок, стекло (стеклянные бутылки, банки и др.);
- применять при охоте пыжи из горючих или тлеющих материалов;
- оставлять промасленные

или пропитанные бензином, керосином или иными горючими веществами материалы (бумагу, ткань, паклю, вату и другие горючие вещества) в не предусмотренных специально для этого местах;
- заправлять горючим топливные баки двигателей внутреннего сгорания при работе двигателя, использовать машины с неисправной системой питания двигателя, а также курить или пользоваться открытым огнем вблизи машин, заправляемых горючим;
- выполнять работы с открытым огнем на торфяниках.

Запрещается засорение леса отходами производства и потребления.

Запрещается выжигание хвороста, лесной подстилки, сухой травы и других горючих материалов на земельных участках, непосредственно примыкающих к лесам, защитным и лесным насаждениям и не отделенных противопожарной минерализованной полосой шириной не менее 0,5 метра.

Согласно статьи 8.32 КоАП РФ за нарушение Правил пожарной безопасности в лесах предусмотрены:

- за нарушение Правил пожарной безопасности в лесах влечет предупреждение или наложение административного

штрафа: - на граждан в размере от 1 500 до 3 000 рублей; - на должностных лиц - от 2 000 до 20 000 рублей; - на юридических лиц - от 50 000 до 200 000 рублей.

- Выжигание хвороста, лесной подстилки, сухой травы и других лесных горючих материалов с нарушением требований правил пожарной безопасности на земельных участках, непосредственно примыкающих к лесам, защитным и лесным насаждениям и не отделенных противопожарной минерализованной полосой шириной не менее 0,5 метра, - влечет наложение административного штрафа:

- на граждан в размере от 3 000 до 4 000 рублей;

- на должностных лиц - от 15 000 до 25 000 рублей;

- на юридических лиц - от 150 000 до 250 000 рублей.

- Нарушение правил пожарной безопасности в лесах в условиях особого противопожарного режима, режима чрезвычайной ситуации в лесах, возникшей вследствие лесных пожаров, - влечет наложение административного штрафа: - на граждан в размере от 4 000 до 5 000 рублей; - на должностных лиц - от 20 000 до 40 000 рублей; - на юридических лиц - от 300 000 до 500 000 рублей.

- Нарушение правил пожар-

ной безопасности, повлекшее возникновение лесного пожара без причинения тяжкого вреда здоровью человека, если эти действия (бездействие) не содержат признаков уголовно наказуемого деяния влечет наложение административного штрафа: - на граждан в размере 5 000 рублей; - на должностных лиц - 50 000 рублей; - на юридических лиц - от 500 000 до 1 000 000 рублей.

Согласно статьи 261 Уголовного кодекса РФ

- Уничтожение или повреждение лесных насаждений и иных насаждений в результате неосторожного обращения с огнем или иными источниками повышенной опасности, если эти деяния причинили значительный ущерб (ущерб превышает 10 000 рублей); - наказывается штрафом в размере от 300 000 до 500 000 рублей или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период от двух до трех лет; - либо обязательными работами на срок до 480 часов, либо исправительными работами на срок до 2 лет, либо принудительными работами на срок до 4 лет, либо лишением свободы на тот же срок.

- Уничтожение или повреждение лесных насаждений и иных насаждений путем поджога, иным общеопасным способом

либо в результате загрязнения или иного негативного воздействия -

- наказывается штрафом в размере от 500 000 до 1 000 000 рублей или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период от трех до четырех лет либо лишением свободы на срок до восьми лет со штрафом в размере от двухсот тысяч до пятисот тысяч рублей или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период от восемнадцати месяцев до трех лет или без такового.

Деяния, предусмотренные (уничтожение или повреждение лесных насаждений, путем поджога, иным общеопасным способом либо в результате загрязнения или иного негативного воздействия), если они причинили крупный ущерб (ущерб превышающий 50 000 рублей);

- наказывается штрафом в размере от 1 000 000 рублей до 3 000 000 рублей или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период от четырех до пяти лет

- либо лишением свободы на срок до 10 лет со штрафом в размере от 300 000 до 500 000 рублей или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период от двух до трех лет или без такового.

ГКУ РС(Я) "Нюрбинское лесничество".

- Ваше право -

Обращение в полицию

Согласно пункту 1 части 1 статьи 12 Федерального закона от 07 февраля 2011 года №3-ФЗ "О полиции" на полицию возлагается обязанность:

- принимать и регистрировать (в том числе в электронной форме) заявления и сообщения о преступлениях, об административных правонарушениях, о происшествиях;

- выдавать заявителям на основании личных обращений уведомления о приеме и регистрации их письменных заявлений о преступлениях, об административных правонарушениях, о происшествиях;

- осуществлять в соответствии с подведомственностью проверку заявлений и сообщений о преступлениях, об административных правонарушениях, о происшествиях и принимать по таким заявлениям и сообщениям меры, предусмотренные законодательством Российской Федерации, информировать заявителей о ходе рассмотрения таких заявлений и сообщений в сроки, установленные законодательством Российской Федерации, но не реже одного раза в месяц;

- передавать (направлять) заявления и сообщения о преступлениях, об административных правонарушениях, о происшествиях в государственные и муниципальные органы, организации или должностному лицу, к компетенции которых относится решение соответствующих вопросов, с уведомлением об этом в течение 24 часов за-

явителя; - информировать соответствующие государственные и муниципальные органы, организации и должностных лиц этих органов и организаций о ставших известными полиции фактах, требующих их оперативного реагирования.

В целях повышения уровня удовлетворенности граждан обеспечена возможность обращаться в полицию разными способами. Сегодня граждане могут направлять обращения в органы внутренних дел, как в письменной и устной, так и электронной форме.

Порядок реализации данной обязанности урегулирован Федеральным законом от 2 мая 2006 года №59-ФЗ "О порядке рассмотрения обращений граждан Российской Федерации", а также Инструкцией о порядке приема, регистрации и разрешения в территориальных органах Министерства внутренних дел Российской Федерации заявлений и сообщений о преступлениях, об административных правонарушениях, о происшествиях, утвержденной приказом МВД России от 29 августа 2014 года №736.

Граждане, имеющие доступ к сети Ин-

тернет, могут воспользоваться преимуществами быстрого документооборота и без потери времени получить необходимые услуги путем обращения на официальный сайт МВД по Республике Саха (Якутия) по адресу: 14.mvd.ru, раздел "Прием обращений".

В обращении гражданин в обязательном порядке указывает свои фамилию, имя, отчество (последнее - при наличии), адрес электронной почты, если ответ должен быть направлен в форме электронного документа, и почтовый адрес, если ответ должен быть направлен в письменной форме. Гражданин вправе приложить к такому обращению необходимые документы и материалы в электронной форме либо направить указанные документы и материалы или их копии в письменной форме.

Заявления и сообщения о преступлениях, об административных правонарушениях, о происшествиях вне зависимости от места и времени их совершения либо возникновения, а также полноты содержащихся в них сведений и формы представления, подлежат обязательному приему во всех территориальных органах МВД России, т.е. отделах, отделениях, пунктах по-

лиции органов внутренних дел республики (далее - территориальные органы). При этом, круглосуточный прием осуществляется в дежурных частях - оперативными дежурными.

Оперативный дежурный дежурной части, принявший заявление лично от гражданина (заявителя), одновременно с регистрацией заявления в Книге учета заявлений и сообщений о преступлениях, об административных правонарушениях, о происшествиях обязан оформить талон, который состоит из двух частей: талона-корешка и талона-уведомления, имеющих одинаковый регистрационный номер.

В талоне-корешке указываются: сведения о заявителе, краткое содержание заявления, регистрационный номер по КУСП, подпись оперативного дежурного его принявшего, дата и время приема.

При приеме от заявителя письменного заявления о преступлении заявитель предупреждается об уголовной ответственности за заведомо ложный донос в соответствии со ст.306 Уголовного кодекса Российской Федерации, о чем делается отметка, удостоверяемая подписью заявителя.

О каждом принятом решении сообщается заявителю. При этом заявителю разъясняются его право обжаловать данное решение и порядок обжалования.

ТЕЛЕФОН ДОВЕРИЯ МВД по Республике Саха (Якутия) 42-22-22.

- ГИБДД предупреждает -

Несовершеннолетние за рулем

При наступлении летнего периода все больше на автодорогах появляется водителей мотоциклов, скутеров, мопедов. При этом в основном это несовершеннолетние, которые в силу своего возраста еще не знают Правил дорожного движения и при движении по автодорогам создают аварийные ситуации, в которые могут попасть сами или что еще хуже спровоцировать дорожно-транспортные происшествия.

Несовершеннолетний за рулем - какое наказание следует за это правонарушение?

Несовершеннолетний не может управлять транспортным средством, не имея удостоверения водителя, будь то автомобиль, мотоцикл либо скутер.

Что, если несовершеннолетнего поймут за рулем? Согласно ст. 12.7 ч.1 КоАП РФ к лицу, управляющему автомобилем и не имеющим на это права будет применено административное взыскание от 5 до 15 ты-

сяч рублей. Также несовершеннолетний водитель будет лишён права управлять ТС, а сам автомобиль задерживается и отправляется на штрафстоянку.

С какого возраста разрешено управление мопедом, мотоциклом или автомобилем?

Получить удостоверение на мотоцикл (права категории А) возможно по достижению 18 лет. Получить водительское удостоверение на управление автомобилем (категория В) можно с 18 лет.

Хочется сразу уточнить: учиться на категории "А, В" можно и с 16 лет, однако получить права и лично управлять автомобилем или мотоциклом, можно только по достижению совершеннолетия.

Ответственность за передачу руля несовершеннолетнему

Также не пройдет бесследно это и для хозяина ТС, передавшего управление автомобилем несовершеннолетнему. Согласно ч. 3 ст. 12.7 КоАП РФ за передачу руля несовершеннолетнему предусмотрено наказание. Передача руля несовершеннолетнему без водительского удостоверения наказывается наложением административного штрафа размером в 30 тысяч рублей. Транспортное средство соответственно будет задержано и отправлено на штрафстоянку, со всеми вытекающими последствиями.

Также родители или любые иные упол-

номоченные законом представители несовершеннолетнего могут быть привлечены к административной ответственности согласно ст. 5.35 ч.1. КоАП РФ. В ней сказано, что за неисполнение или недобросовестное выполнение своих обязательств по воспитанию и содержанию несовершеннолетнего родителем или другим законными представителями подростка согласно КоАП РФ может быть вынесено предупреждение либо штраф в размере от 100 до 500 рублей. Ведь не кто иные, а родители отвечают за действия своих детей. Любой родитель думает, что дети попадают в ДТП случайно, и будет обвинять в том, что произошло, любого, но только не себя.

Многоуважаемые родители, Вы и только Вы будете виновны в том, что ребёнок окажется за рулем, так как Вы несёте за него полную ответственность.

ГИБДД Нюрбинского улуса.

Требуются на работу

Во вневедомственную охрану Росгвардии по РС(Я) требуются молодые люди, желающие проходить службу!

- ГАРАНТИРОВАННО: - стабильная заработная плата, 100% оплачиваемый больничный даже в период пандемии и кризиса; - ежегодный оплачиваемый отпуск 2 месяца с оплатой проезда к месту проведения отпуска сотруднику и члену семьи; - возможность получения высшего образования (учебный отпуск оплачивается!); - бесплатное медицинское обслуживание;

Требования к кандидатам на службу:

- возраст до 35 лет - годность по состоянию здоровья - не судимые - образование не ниже среднего.

По вопросу приема на службу обращайтесь в ОВО по Нюрбинскому району филиала ФГКУ "УВО ВНГ РФ по Республике Саха (Якутия)" по адресу: г. Нюрба ул. Хр. Максимова д. 14 (здание ОГИБДД) тел: 2-38-80.

25.03.1995 сыл төрүүх ИУДИН Иван Сергеевич аатыгар бэрлilibит паспорт сүппүтүнэн дынэ суоьунан ааьарга.

Благодарим

Хочу выразить благодарность сотруднику Нюрбинского ОМВД: ОУР Юмшанову В. Д., дознавателю Андреевой А.В., эксперту-криминалисту Николаеву М.Г.

В ночь на 3 мая в квартале Энергетик была совершена кража велосипеда. После обращения в полицию, очень быстро приступили к поискам, и буквально через несколько часов нашли виновного. Я убедился, что в полиции работают настоящие профессионалы.

Желаю дальнейших успехов в их трудной и опасной работе.

Александр ВАСИЛЬЕВ.

Сырдык санаалаах, ыраас ыраалаах, сылаастык таптыыр сүрэхтээх, тапталлаах кэргэним, олобум аргыһа, күн күбэй ийэбит, эйэбэс эбээбит КИРИЛЛИНА-ХАРАЙДАНОВА Елена Ивановна ыарахан ыарыы ытарчата идлэ баран, бу күн сириттэн күрэммитэ ыам ыйын 9 күнүгэр 40 хонугун туолла.

Биһиги күндү киһибит 50 хонук үйэтэ уһаабыта буоллар, 71 сааһын туолуохтаах этэ. Ол курдук, 1951 сыл ыам ыйын 18 күнүгэр Күөх Ньурба Убайааныгар ыал бастаак оьотунан күн сири кербүтэ. Оьо эрдэбиттэн сүрэбинэн доруобуйата аһаас буолан, дьоно оскуолаба икки сыл хойутан биэрбиттэрэ.

Очоттон олоххо тардыһыта күүстээх, кытаанах санаалаах буолан, оьолортон итэьэьэ суох үөрээн, сайдан барбыта. Алын сүһүөх кылаастарыгар сылдьан Ньурбатааьы оьо библиотекатын кинигэтин барытын ааьан, олохтоох хаһыакка таһаарыттарын, радиога интервью биэрбитин туһунан оьолорбор холобур буоллун диэн кэпсиирэ.

Онтон кыра эрдэбиттэн саамай сөбүлүүр дьарыгынан уруһуйдааһын буолара. Хас да өгнөөх харандаас баарын биригэ баайан, харыстаан сыттыгын ан-

- Кэриэстэбил -

Ийэбит сылаас таптала сүрэхпитигэр уостубат

ныгар укта сылдьан, умсугууан туран үгүстүк уруһуйдуура. Ол курдук айылбаттан бэрлilibит талаанын сайыннараары, сүрэьэ сөбүлүүр идэтин талан, Дьокуускайдааьы художественнай училищера художник-оформитель салаатыгар үөрэнэ кирибитэ.

Ол да буоллар, мөлтөх сүрэьэ сүгүттээбэккэ, 1974 сыл сайыннараары Благовещенскай куоракка сүрэх операциятыгар ытталлар. Онно сытан, дьылдата анаабыт аналын, олоьун аргыһын талыы Таатта уолун көрсөн, характарынан хайбаһан, сүрэхтэринэн сөбүлээн, үс сыл устата ситимнэрин быспакка билсэн баран, худуоһундук идэтин баһылаан, үөрэбин ситиһиилээхтик бүтэрбитин кэннэ, 1977 сыл балаһан ыйын 16 күнүгэр Ньурба саахсаланан, аьабытын Николай Серрафимовиһы кытта ыал буолбута бу күһүн 45 сыла туолуохтаах этэ.

Тааттаба сүктэн кэлэн, ытык мааны ыал буолан, Тангара биэрбит кыыс уонна уол оьолорун хараьын харатын курдук харыстаан, атактарыгар туруоран, үлэ үөһүгэр түһэн, киэн дьиэ-тиэргэн тэринэн, элбэх сиэни бөбөьидэлэн, күн сириттэн барыар диэри иккис дойдун оностубут Дьохсоьонугар ньири баачы олорон, айан-үлэлээн ааста.

Куруутун барыбытын харыстыы, кэргэн сылаас сыһыанынан угуттуу, ийэ дьиннээх тапталынан араһаччылыы, эбээ истин тыллартынан арчылыы сылдьар, ыарахантан толлубат күүстээх санаалаах, куһаьаны кыйдыыр сырдык ыраалаах, сылайары билбэт хаһаайка бэрдэ, асчыт бастына, ыарыгытын билиннэрбэт тулуурдаах да киһи этэ диэн ийэбитин сылаас тыллартынан ахтабыт-саныбыт, холобур оностубут.

Ийэбит дьонго барыларьгар үтүө сыһыаннаах, ыалдыт аайы эйэбэс кэпсээннээх, сылаас миннигэс эьидээх, туһалаах сүбэ-

лэрдээх буолааччы. Ол да иһин, кинини элбэх киһи убаастыыр, таптыыр, сылаастык саныыр буолуохтаах.

Ылар сүтүкпүтүн тэһгэ үлэстэбит, күүс-көмө буолбут хаануруу аймактарыбытыгар, чугас дьоммутугар, ийэбитин кытта биригэ үлэлэьит, алтыспыт дьүөгэлэригэр, нэһилиэкпитигэр кэнниги 45 сыл устата араас сыларга салайааччылаабыт убаастыыр дьоммутугар улахан махталбытын тиэрдэбит, дьонун мааны Дьохсоьоммут дьонугар кытаанах доруобуйаны, уһун сырдык олобу барарабыт!

Орто Дойдуга ананан кэлбит ыйаахпыттан Урүг күнү көрөбүтүн күн күбэй ийэбит бэлэтиир. Сүрэх тэьэрин тухары киһи ийэтин кытта кестүбэт ситимнээх. Ийэ күн сириттэн күрэнитэ туохха да тэһгэммэт ыар сүтүк, симэлийбэт аһыы. Арай ийэ инэрибит сирдэьи таптала, сырдык мөссүөнэ, күннэьи үөрэьи өйбүтүгэр-санаабытыгар, сүрэхпитигэр куруутун тыыннаах.

Бардың соһутан, ытатан, Барыбытын ыраьан. Быдан дьылларга бырастыы, Тапталым, ийэбит, эбээбит. Сүрэьин ыалдырын билэрбит, Ол эрэн судутун сөбөрбүт, Сүһүбүг сүүрдүбэтэр даьаны, Сир үрдүгэр ситистиг элэьи. Атаахтатан, араһаччылаан Барыбытын биридик таптыырын.

Биһиги тустуугар Барытын бизирбитиг, Бэйэьин харыстаммат да буоларын... Аны аттыбытыгар суоххун... Ааньнал буолан Ырайга тиийэннин, Араһаччылыан диэн Бигэтик билэьит. Сүрэхпитигэр тыыннааххын диэн этэьит, Олохпут тухары тапталыбытыгар билинэьит.

Кэргэнэ Николай, оьолоро Марфа, Коля, сиэннэрэ, күтүөтэ, кийиитэ.

– Кэриэстэбил –

Эйигин олус да суохтуубут

киһибитин сүтэрибит барытыгыгар нү-
һэрдик санаа баттыгына буолан ааста.

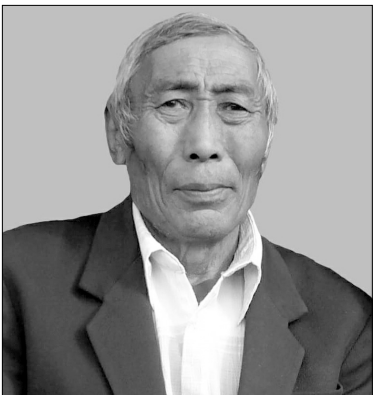
Марфа Давыдовна 1939 сыллаахха Хо-
рулаба Чиллэ үрэх Дьаарханын күөлүгэр

Биһиги аймакха олус күндү киһибит,
убаастыыры эдьийбит НИКОЛАЕВА-ЗЕД-

Сиргэ кэрэни үкэстэр, үтүөнү тэнитэр
эрэ туһугар олорбут ыраас санаалах күндү

Хорулаттан балтылары, бырааттара.

**Аҕабыт, эһэбит туһунан
үтүө санабыл үйэ сааска
сүрэххэ ингэн хаалыаҕа!**

ва төһүүн үлэһит, ыччат наставниктара
буолан, улаханник көмөлөспүттэрэ.

Федот Бускаров салайар биригээдэтэ
Акана отделенистын иитэр сүөһүтүн, сьл-

Ити сылларга биригээдэтэ ынахтан
1700-1750 киилэ үтү ылылыгыта, үчүгэй

Тапталлаах кэргэним, айбыт аҕабыт,
эһэбит уонна хос эһэбит, Чкалов бөһүөлүгүн

Бастыг үлэһэк биригээдэи Федот
Бускаров ССКП чилиэнэ буолбута, олохо

Бастыг үлэһэк биригээдэи Федот
Бускаров ССКП чилиэнэ буолбута, олохо

Өр сыллар усталарыгар учаастак э-
бидиссэинэн, отделение управляюща-

Күндү киһибит, биһиги дьыэ-кэргэн
аҕа баһылыга, ара, эһэ, хос эһэ быһы-

Күндү киһибит, биһиги дьыэ-кэргэн
аҕа баһылыга, ара, эһэ, хос эһэ быһы-

Күндү киһибит, биһиги дьыэ-кэргэн
аҕа баһылыга, ара, эһэ, хос эһэ быһы-

Күндү киһибит, биһиги дьыэ-кэргэн
аҕа баһылыга, ара, эһэ, хос эһэ быһы-

Күндү киһибит, биһиги дьыэ-кэргэн
аҕа баһылыга, ара, эһэ, хос эһэ быһы-

Магдабар нэһилигиттэн төрүттээх, Сте-
пан Васильев аатынан сопухс Малды-

Улаханник убаастыыр убайыт, ыткы-
тыгар, холобур онгостор киһибит, Маала-

Биһиги аймак ыткы киһибит, тыыл, педа-
гогическай үлэ бэтэрээнэ, Учуутал дна-

94 сааһыгар ылдыан олохтон барытыгар
оҕолоругар, сизэнэригэр, хос сизэнэри-

Биригэ үөскээбит доҕотторбор Алексей
Алексеевичка, Владимир Алексеевичка

Күндү тапталлаах ийэбит, эбэбит, хос эбэ-
бит, хос-хос эбэбит, Таркаайы нэһили-

Күндү тапталлаах ийэбит, эбэбит, хос эбэ-
бит, хос-хос эбэбит, Таркаайы нэһили-

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Тапталлаах оҕом, соҕотох быраатым, Сүлэ
нэһилиэтин олохтооҕо

Улаханник убаастыыр убайыт, ыткы-
тыгар, холобур онгостор киһибит, Маала-

Биһиги аймак ыткы киһибит, тыыл, педа-
гогическай үлэ бэтэрээнэ, Учуутал дна-

94 сааһыгар ылдыан олохтон барытыгар
оҕолоругар, сизэнэригэр, хос сизэнэри-

Биригэ үөскээбит доҕотторбор Алексей
Алексеевичка, Владимир Алексеевичка

Күндү тапталлаах ийэбит, эбэбит, хос эбэ-
бит, хос-хос эбэбит, Таркаайы нэһили-

Күндү тапталлаах ийэбит, эбэбит, хос эбэ-
бит, хос-хос эбэбит, Таркаайы нэһили-

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Тапталлаах оҕом, соҕотох быраатым, Сүлэ
нэһилиэтин олохтооҕо

Улаханник убаастыыр убайыт, ыткы-
тыгар, холобур онгостор киһибит, Маала-

Биһиги аймак ыткы киһибит, тыыл, педа-
гогическай үлэ бэтэрээнэ, Учуутал дна-

94 сааһыгар ылдыан олохтон барытыгар
оҕолоругар, сизэнэригэр, хос сизэнэри-

Биригэ үөскээбит доҕотторбор Алексей
Алексеевичка, Владимир Алексеевичка

Күндү тапталлаах ийэбит, эбэбит, хос эбэ-
бит, хос-хос эбэбит, Таркаайы нэһили-

Күндү тапталлаах ийэбит, эбэбит, хос эбэ-
бит, хос-хос эбэбит, Таркаайы нэһили-

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Биригэ үөһүтүөс дьөгүөгүт Раиса Васи-
льева, кэргэнигэр Павел Павлович

Генеральной директор
Стручкова Н.М.
Кылаабынай редактор
Дорофеева Л.К.

Тэрийээчилэр:
Саха Республикатын Правительствота,
Саха Республикатын "Сахабэчээт" Государственной

Телефона:
Кылаабынай редактор,
компьютернай отдел - 2-33-32.

Индекс: ПИ 988
Тираж 703.
Объем - 12 стр.
формата А3.
Сыаната - 30 солк.
11.05.2022 с.